

Biblioteca
ASTRA, Sibiu

* 12

P.C.N.

12

05

T1-906

OPUSCULUM

DE

VERA,

concord ET *liber*

FALSA

FIDEI REGULA,

In quo ostenditur, nihil posse Fide Divina credi, nihil in re-

bus Fidei Controversis decidi, nisi ad Ec-

clesiæ sensum, & traditionem

recurratur;

A

R. P. JOANNE

RAJCSANI,

è Societate JESU, SS. Theologiæ

Doctore, & in Alma Regia Academia Claudio-

politana in Transylvania, Inclytæ Facul-

tatis Philosophicæ DECANO

concinnatum.

CASSOVIÆ, Typis Academicis,

per Joann: Henricum Frauenheim. 1723.

Præfatio ad Lectorem.

*I*n presenti opusculo, duo intendo ostendere, Lector Benevole: Primò, doctrinam totam A catholicorum in materia Fidei, quocunque nomine illi vocari velint, sive Reformati, sive Evangelici, sive Unitarii &c. fundatam esse in arena, versarique in circulo, uti dicitur: vitioso, dum Ecclesia sensu, & traditione exclusis, fidei Normam, seu Regulam adequatam, ac Judicem Controversiarum fidei solam prætendunt scripturam sacram, ex qua sua Regula, nec de ipsa scriptura, nec de scriptura legitimo, ac genuino sensu, minùs, de suis dogmatibus, qua scriptura sensibus firmare nituntur, certi esse possunt. Secundò, doctrinam Catholicam suam habere firmitatem, esseque firmatam super petram, adversus quam porta inferi non prævalebunt. Ut autem me, quantum licet, modo eorum loquendi accomodem; sicut illi scripturam solam, vocant Normam, & Judicem in rebus fidei Controversis, i

& ego subinde hæc confundo, licet sciam, aliud esse
Judicem, (hinc specialiter ostendo Capite ultimo,
scripturam non posse esse Judicem) aliud Normam,
seu Regulam: Judex siquidem est, qui fert sententiam
inter litigantes; Norma vero, seu Regula est, juxta
quam à Judice sententia pronunciari debet. Ca-
tholicis, in rebus fidei Controversis Judex est Ecclesia;
Norma vero, seu Regula, secundum quam fert senten-
tiam Ecclesia, est Sacra Scriptura, & traditio. Ar-
gumento universali, eoque fundamentalis, ut omnes
Fidei Catholicæ articuli stabiliuntur, ita eodem o-
mnes Acatholicorum errores (nullum ex professo im-
pugnando, nisi exempli causâ, in quantum opus est,
quoad effectum, qui intenditur) evertantur; qui
modus adversus errores procedendi, & brevior est,
& utilior: nam quasi ad radicem posita securi, uno
ictu totam arborem prosternit, dum in universum
ostendit, fidem Acatholicorum, juxta eorum doctri-
nam Regulâ carere, nisi credant id, quod maximè
impugnant, Ecclesiæ scilicet in decidendis Controver-
sibus fidei infallibilitatem, sensum, & traditionem:
qua, si admittant, iterum ad hanc Regulam revoca-
ta eorum dogmata omnia corruunt manifestè.

Opusculum Benevole Lector, pari, ac Tibi
offero, affectu accipe, ac Vale.

CAPUT I.

Præmittuntur quædam de Fide.

Idem esse ad salutem necessarium indubitatum est; dicit enim Salvator: *Qui non crediderit: condemnabitur.* Marc.

1.
Fides ad salutem necessaria.

16. & 16. Apostolus: *Sine Fide, impossibile est placere DEO.* Hebr. 11. & 6.

2.
Ad credendum necessaria est gratia Dei.

Ad credendum salutariter, necessaria est homini gratia DEI; nam: *Nemo potest venire ad me (per fidem) nisi Pater, qui misit me, traxerit eum,* Joan. 6. & 44. *Nemo potest dicere Dominus Iesus (credendo in illum) nisi in Spiritu Sancto,* 1. Cor. 12. & 3. *Non sumus sufficientes cogitare aliquid (ad salutem perti- nens) à nobis, quasi ex nobis, (id est nostris viribus) sed sufficientia nostra ex DEO est.* 2. Cor. 3. & 5. *Gratià enim estis Salvati per fidem: & hoc non ex vobis; DEI enim donum est.* Eph. 2. & 8.

3.
Gratia nulli negatur.

Hanc autem gratiam ad credendum necessariam, DEUS nulli negat, juxta

Isaia 5. v. 4. *Quid est, quod debui ultra
facere vinea mea, & non feci ei?* Matt. 23.

v. 37. *Quoties volui congregare filios tuos
&c. & noluisti?*

4. *Una fides.* Fides Salvifica unica est; nam: *U-
nus Dominus, una fides, unum baptisma,*
Eph. 4. v. 5. Si vel in unico Articulo
errat, fides salvifica non est; unde A-
postolus damnavit Philetum & Hyme-
naeum, qui dicebant, resurrectionem
jam factam, licet de aliis Articulis be-
ne sentirent. 2. Tim. 2. v. 18. Idem
Apostolus dixit, doctrinam Dæmoni-
orum sequi, qui prohibent nubere, ab-
stinere à cibis, quos DEUS creavit. 1.
Tim. 4. v. 3. Joannes Apost. vocavit
Antichristos, qui Christum solvebant,
id est, qui duas in Christo ponebant
personas. 1. Joan. 4. v. 3. Apostoli,
& Seniores reprobârunt doctrinam eo-
rum, qui dicebant Legalium observan-
tiam esse Christianis necessariam. Act.
15. v. 5. Sicut ergo omnia Præcepta
Dei tenetur homo servare, ita omnes
revelationes credere; & sicut, qui, li-
cèt totam Legem servet, *offendat autem
in uno, factus est omnium reus.* Jac. 2. v.
10. Ita qui vel unicam revelationem
Dei non crederet, fieret omnium con-
temptor; impiè siquidem sperneret
supremam Dei in loquendo Authori-
tatem,

ratem, qui in nullo falli, vel fallere potest, quidquid demum revelet; nam: *Non est DEus, quasi homo, ut mentiatur,* Num. 23. v. 19.

Fides porrò divina est Actus Intellectus, consistens in eo, quò quis assentiatur, & credat DEo loquenti, seu objectum revelanti: sicut fides humana, est credere homini, vel creaturæ loquenti. Unde motivum formale fidei Divinæ, est *locutio Divina*, dum credimus, ideo rem se sic habere, *quia DEus revelavit, quia DEus loquutus est, rem sic esse.* Hinc ad hoc, ut aliquid fide Divina (cui non potest subesse falsum) credatur, requiritur, ut re ipsa objectum illud DEus revelaverit, & non sufficit, quòd falsò sibi persuadeat aliquis, à DEo esse revelatum.

Tenemur autem DEI loquutionibus, & revelationibus, ob Majestatis Divinæ in loquendo authoritatem, quæ nec falli, nec fallere potest, credere in omnibus, sive illæ loquutiones, seu revelationes sint scriptæ, sive non, dummodo nobis constet, revera DEum fuisse loquutum, & revelasse. Sic enim fides divina erat in mundo ante Moysen, cum tamen Verbum DEI ante Moysen non fuerit in scripturam reductum, cum nulla fuerit Sacra Scri-

5.
Motivum
fidei.

6.
Tenemur
credere
omnia à
DEo re-
velata,
etiã non
scripta.

ptura. Sed & post ascensionem Christi Domini, non statim Evangelium fuit scriptum, & tamen credebatur. Aliunde Verbum DEI traditum commendat Apostolus. 2. Theff. 2. v. 14. 1. Cor. 11. v. 2. 1. Tim. 6. v. 20. de quo plura dicentur inferiùs, suò locò.

7.
Actus fi-
dei cer-
tus.

Actus verò fidei est certus. *Licet nos, aut Angelus de Cælo evangelizet vobis, præterquam quod avangelizavimus vobis, anathema sit.* Gal. 1. v. 8. *Habemus firmiorem propheticum sermonem,* 2. Petr. 1. v. 19. *Hoc autem pro certo habet omnis, qui Te colit.* Tob. 3. v. 21. *Scio enim cui credidi, & certus sum.* 2. Tim. 1. v. 12. Certitudo autem illa, provenit ex motivo, propter quod homo assentitur, & credit objectum revelatum à DEO, quod motiyum (authoritas nimirum. DEI loquentis) cùm ad assensum moveat plus, sitq; magis certum, quàm omne motiyum naturale, vel etiam evidens evidentiâ naturali, actus fidei Divinæ est certior, quàm omnis naturalis, ab experientia, vel sensuum iudicio collectus: ut ut enim aliquid experientia naturali videatur esse certum, reipsa tamen potest illi subesse falsum; DEI autem loquutio, qui nec falli, nec fallere potest, non potest esse, nisi vera, nec ei potest subesse falsum.

Unde

Unde credenda sunt etiam illa, quæ intellectus capere non potest, si sint revelata; ait enim Apostolus. *Videmus nunc per speculam in anigmate.* 1. Cor. 13. v. 12. *Fides est argumentum non ap- parentium.* Hebr. 11. v. 1. *Oculus non vidit, &c. nobis autem revelavit DEUS.* 1. Cor. 2. v. 9.

8.
Creden-
da, quæ
intelle-
ctus cape-
re non
potest.

Ut deniq; aliquis actum fidei tam certum, & firmum ob divinam revelationem eliciat, debet esse certus, quod DEUS loquutus sit, quòd DEUS revelaverit rem, quam vult credere; si enim dubitet de revelatione, de loquutione divina, jam non cum certitudine, sed cum formidine credet. Unde autem sciri possit, quòd pro certo DEUS rem revelaverit, & insuper, si revelatio sit obscura, quò sensu rem revelaverit, habebis regulam Capite sequenti, quã nisi quis in rebus credendis sequatur, quantumcunq; sibi persvadeat, se verè, & salutariter credere, se fidem Divinam habere, DEUM rem hanc, hòc, & non aliò modo revelâsse, re ipsa fidem Divinam non habebit, eritq; similis Valachis Transylvanicis, qui firmissimè persvasum habent, quòd loquantur linguam Romanã, atq; de hoc gloriantur, cùm tamen hanc non loquantur, sed prorsus barbaram.

9.
Debet
constare
de reve-
latione
Divina.

CAPUT II.

*Quæ Regula Fidei prætendatur ab
A catholicis ? quæ seruetur
à Catholicis ?*

10.
*Regula
prætensa
A catholicis
solum
scriptura
sua.*

Sicut omnes, qui à primis Seculis ab Ecclesia Catholica defecerunt, & ab ea damnati sunt, uti Nestoriani, Pelagiani, Ariani antiqui, aliique; ita & moderni, sive se vocent Reformatos, sive Evangelicos, sive Unitarios, prætendunt, & jactant, se pro unica, eaq; integra, ac perfecta fidei, seu Regula, seu Norma, ac Judice, qui Controversias fidei decidat, agnoscere solum Sacram scripturam; sive ut specioso Verbi DEI prætextu alios ad se pertraherent; sive ut eâ ratione antiquitatis sensum, Conciliorum Decreta, Ecclesiæ authoritatem, SS. Patrum Traditionem, si fieri posset, pessunderent.

11.
*Nec tota
Scriptura,
nec e-
jus pars
potest dici
Regula u-
nica, &
sufficiens.*

At quæro hic obiter, inferius acturus pluribus. An tota Sacra Scriptura sit Regula sufficiens; vel pars una scripturæ præ alia? si tota, ergo nulla datur Regula sufficiens fidei, cum non extet tota Sacra scriptura; multi siquidem ejus Libri periverint, ut tria millia Parabolarum, & quinq; millia

versuū Salomonis, de quibus est mentio clara 3. Reg. 4. v. 32. Item Libri Nathan & Gad Prophetarum commemorati 1. Paralip. 29. v. 29. Item Libri Ahiaë, & visio Prophetæ Addo, de quibus 2. Paral. 9. 29. & alii plures. Si verò solùm aliqua pars scripturæ est adæquata Regula fidei, desidero scire, quæ sit illa? cur potius hæc pars, quàm alia? cùm una non minùs sit verbum DEi, quàm alia? Præterea, ubi id habeatur in Sacra scriptura, quòd non tota, sed pars tantùm, & quidem hæc præ alia sit adæquata fidei Regula? vel certè unde id sciant?

Catholici in hoc Puncto sentimus, *imo.* Quod Norma, seu Regula fidei, juxta quam maximè in rebus controversis fidei sententia ferri debet, juxta quam, quid credendum, vel non credendum sit, statui debet, sit non tantùm Sacra scriptura, seu Verbum DEi scriptum, sed etiam Traditio, seu Verbum DEi non scriptum.

12.
Regula
fidei apud
Catholico-
cos.

2do. Quòd fideles ab Ecclesia, quæ est infallibilis, & omni veritate à Spiritu Sancto instructa, ut suo loco dicetur N. 86. quid sit credendum, vel non credendum, quis sit hujus, vel illius scripturæ sensus, accipere debeant.

3tio. Quod Ecclesia dupliciter possit aliquid credendum proponere, rem Fidei controversam juxta Normam seu Regulam decidere; vel per Pontificem suum Pastorem, qui in rebus fidei decidendis errare non potest, ut suo loco dicitur, Num. 99. vel per Concilia à Pontifice approbata, quæ Ecclesiam repræsentant. Qua in re, quòd securè, & prudenter procedamus, patebit à simili.

Si nomine Regis terreni Mandata, & Decreta spargantur, & de iis dubitetur; an reipsa à Rege missa sint: vel si constet à Rege esse Missa; sed cùm sint obscura, quæ in diversum sensum accipi possint; si ex una parte sapientissima, & dilectissima Regis Sponsa, vel filia, quam nullum latet Regis secretum, per quam Rex suum Regnum administrat, asserat hoc Mandatum, vel Decretum esse Regium, vel hunc esse Regii Mandati sensum, sic verba Regis esse intelligenda: ex alia verò parte, aliquis ignotus, sub quocunq; colore, & usurpata sibi authoritate, præcisè asserens, sed non probans, se habere notitiam secretorum Regiorum, contrarium dicat, nonne prudens quisque priori potiùs parti adhærebit, & assensum præstabit?

De cœlestis Regis Decretis, loquenti-
onibus, revelationibus, ac earum sen-
su disceptatur, an revera hoc, illudve
DEUS revelaverit, vel quo sensu reve-
laverit? ex una parte stat Sponsa &
Filia Christi Ecclesia Psal. 44. v. 11.
2. Cor. 11. v. 2. Eph. 5. v. 26. Apoc.
19. v. 7. 9.

Quam qui audit, Christum audit.
Luc. 10. v. 16. *Quam Spiritus Sanctus
docet omnia.* Joan. 14. v. 26. *De cujus
ore verba DEI non recedent in æternum.*
Isaiæ 59. v. 21. Ex alia parte stant
ignoti, asserentes se esse concios secre-
torum Regis Cœlestis, se esse nuncios,
Apostolos Christi, se perfectam habere
notitiam revelationum divinarum, id
tamen præcisè asserunt, & non pro-
bant, neq; ullus doctrinam suam pro-
bat, uti Apostoli *sequentibus signis*, Marc.
16. v. 20. nec eis signa credentium à
Christo promissa, Marc. 16. v. 17. con-
veniunt. Fit disceptatio: quod Ec-
clesia, Christi sponsa asserit, hi negant;
quod illa negat, hi asserunt. An non
æquum est, & omni rationi consonum
credere, quod Ecclesia credendum pro-
ponit, cum Ecclesia sentire, ejus defi-
nitioni acquiescere, quid quid ex alia
parte ignoti illi in contrarium dicant?
v. 9. **Dum Ecclesia dicit Verbum DEI
non**

non scriptum, esse ejusdem authoritatis, ac scriptum. Verba illa Matth. 26. *v. 26. Hoc est Corpus meum* significare realem præsentiam Corporis Christi in Eucharistia. Illa Joan. 10. *v. 30. Ego & Pater unum sumus*, consubstantialitatem, &c.

13. *Scriptura & Traditio.* Firma ergo est Catholicæ Ecclesiæ sententia, Scripturam sacram, esse quidem primam, ac supremam Regulam Fidei divinæ; non tamen ad eò per se sufficientem, quin variis casibus ad Fidei dogmata, sive pernoscenda, sive tuenda, illi adjungenda sit ipsius Ecclesiæ, jam ab initio ad ea tempora, continuata atq; deducta Traditio. Veritas hæc per decursum opusculi probabitur.

Pro Exordio, omissis aliis, Sancti Vincentii Lirinensis (vixit circa annum 440) sensum, in Libello, cui Titulus: *Commonitorium adversus profanas vocum novitates*; expressum appono. *Quicumq; velit*, ait ille, *exurgentium hæresum fraudes deprehendere, laqueosq; vitare, & in fide sana sanus, atq; integer permanere, duplici modò munire Fidem, Domino adjuvante, deberet; primò scilicet Divina Legis auctoritate, tum deinde Ecclesia Catholicæ Traditione.* Ita principio operis C. I. ex communi SS. Patrum sen-

senſu, & Doctorum Eccleſiæ Judicio Subditq; hunc morem ſemper viguiſſe in Eccleſia DEI, adducens exemplum Stephani Papæ C. 9. qui Agrippinum Episcopum Carthaginensem, baptizatos ab Hæreticis rebaptizantem erroris arguebat, opponens contrariam Traditionem, & Epistolâ miſſâ in Africam fancivit: *Nihil novandum, niſi quod traditum eſt.* Ait autem ſe iſtud exemplum ab Apoſtolica ſede petere ideo, *ut omnes luce clarius videant, Beatorum Apoſtolorum beata ſucceſſio, quanta vi ſemper, quanto ſtudio, quanta contentione deſenderit, ſemel ſuſceptæ Religionis integritatem.*

Hæ verò Traditiones ſemper in Eccleſia ſunt ſervatæ ad moderna uſque tempora, etiam à Stephani Papæ ſucceſſoribus, *Intelligebant enim* (verba ſunt ejuſdem Vincentii) *Nihil aliud rationem pietatis admittere, niſi ut omnia, qua fide à Patribus ſuſcepta forent, eadem fide filiis conſignarentur, nõs q; religionem, non quâ vellemus, ducere, ſed potiùs quâ illa duceret, ſequi oportere: idq; eſſe proprium Chriſtiana modeſtia & gravitatis, non ſua poſteris tradere, ſed à Majoribus accepta ſervare.* Cùm verò adverteret ob- jici poſſe id, quod moderno etiam tempore obtruditur, objicit ſibi Cap. 2.

14.
Traditiones ſemper in Eccleſia ſervata.

*Cum perfectus sit Scripturarum Canon, sibi-
que ad omnia satis, superq; sufficiat, quid
opus est, ut ei Ecclesiastica intelligentia iun-
gatur authoritas? Ad id responderet,
gratiâ opus esse. Quia videlicet Sacram
scripturam, pro ipsa sua altitudine, non uno,
eodemq; sensu universi accipiunt; sed ejus-
dem eloquia aliter, atq; aliter, alius, atq; alius
interpretantur. Aliter namq; illam No-
vatianus, aliter Photinus, atq; Sabellius
(aliter Lutherus, Calvinus, Socinus)
exponant. Atq; idcirco multum necesse est,
propter tantos, tam varii erroris anfractus,
ut Prophetica, & Apostolica interpretationis
linea, secundum Ecclesiastici, & Catholici
sensûs Normam dirigatur. Hæc ille. Jam
adversus errorem pressius proceden-
dum.*

CAPUT III.

*Qui Libri Scripturæ sint Sacri,
non potest sciri præcisè ex Scriptura
ipsa, sed ex sola Ecclesiæ Traditione
habetur.*

15.
Ut credatur Articulus S. Scriptura, debet

ANtequam quemcunq; Fidei arti-
culum, tanquam à DEO in Scri-
ptura revelatum credamus, certò no-
bis constare debet, quòd liber ille, ex
quo Articuli veritas probatur, sit Sa-
cra

era Scriptura, quòd sit Liber Canonici, quòd sit Verbum DEi; aliàs enim, cur potiùs ea credimus, quæ traduntur in Evangeliiis SS. Matthæi, Marci, Lucæ, Joannis, & non ea, quæ traduntur in iis, quæ præferunt nomen S. Thomæ, vel Barnabæ, vel Andreae &c. nisi quòd persuasi sumus priora Evangelia esse reipsa Canonica, esse verbum DEi; posteriora verò esse Apocrypha & supposititia; hoc autem nobis certò constare non potest præcisè ex ipsa scriptura, sed ex sola Ecclesiæ traditione in hoc rerum statu, ergo ad minùs quoad hoc falsus est A catholicorum Articulus, qui asserit Scripturam sacram esse Regulam unicam omnis veritatis.

constare, quòd Liber ille, ex quo erutus est articulus, sit sacra scriptura.

Quòd id nobis ex scriptura constare non possit, ostenditur; Ubi enim expressè habetur, quòd Libri illi omnes, quos pro Canonicis & Sacris habemus, sint reipsa Scriptura sacra, sint verbum DEi reipsa, cum de plerisque nulla scriptura, reflexè loquatur? nec verò sufficere possit, quòd Libri illi de quorum authoritate quæritur, sese testentur Divinos; aliàs enim omnes, qui pro Divinis venditantur pro talibus essent agnoscendi, cum è diverso ex Ezechielis 13. v. 7. manifestum sit, non defuisse Prophetas falsos, qui di-

16.
Hoc constare ex scriptura non potest.

cerent: *Ait Dominus, cum ego non sim lo-*
quutus. Præterquam, quòd hoc modo
 etiam Alchoranus Mahometis, qui se
 dicit de Cælo missum, probaret se
 esse Verbum DEI.

17.
Licet a-
nus Liber
replexè lo-
quatur
de alio.

Et quamvis subiade aliquis Liber
 Canonicus, alium reflexè commendat,
 uti Epistolas Sancti Pauli comendat S.
 Petrus, quod raram est; tamen redit
 quæstio, an Epistola illa comendans,
 quæ habetur pro Epistola Sancti Petri,
 sit reipsa S. Petri, & non ejus nomine,
 ficta, & supposititia, an sit Canonica,
 an Verbum DEI? Vel si reipsa sit Epi-
 stola Sancti Petri, dubitari potest, an
 Epistolæ, quæ habentur pro Epistolis
 S. Pauli, sint reipsa S. Pauli à Sancto
 Petro commendatæ, & non aliæ fictæ,
 & suppositæ, vel per Typographos
 multum depravatæ?

18.
Constat
ex Tra-
ditione.

Constare igitur solùm potest ex Tra-
 ditione Ecclesiæ, agnoscentis, & defi-
 nientis, hos, & nō illos esse Libros Ca-
 nonicos, esse Verbum DEI. Agnovit
 id vir DEI Spiritu, & Cœlesti doctrina
 plenus S. Augustinus, qui Lib. contra
 Epistolam fundamenti C. 5. ait: *Ego*
Evangelio non crederem, nisi me Ecclesiæ
commoveret autoritas. Id est, Evangeli-
 um non agnoscerem pro Verbo DEI,
 nisi Ecclesiæ autoritas, & Traditio id
 svaderet. —

Si er-

Si ergo, uti ostensum est, sciri non potest, & credi, nisi ex Ecclesiæ authoritate, & Traditione, quòd hoc volumen, hic liber, qui dicitur Sacra scriptura, sit re ipsa Sacra scriptura, sit verbum DEi; similiter non nisi ex Ecclesiæ Traditione, & authoritate sciri potest, & credi.

19.
Corollæ
vid.

1mo. An hæ, vel illæ voces abraſæ, vel adjectæ, de quibus controvertitur, spectent ad Verbum DEi?

2do. Si authoritas Ecclesiæ, vel Traditio asserens, hoc volumen esse Verbum DEi admittatur tanquam infallibilis, etiam aliæ Traditiones Ecclesiæ admitti debent ut infallibiles.

3^{tio}. Si ob Ecclesiæ Traditionem credi potest, & debet, hoc volumen esse Verbum DEi, ex eadem ratione credi potest, & debet, hos; & non illos Articulos, esse articulos fidei.

4to. Si ob Ecclesiæ authoritatem credi potest, hoc Verbum scriptum esse Verbum DEi, ex eadem ratione credi potest etiam Verbum non scriptum esse Verbum DEi.

Aliqui somniabant, satis colligi posse ex titulo authoris, quòd hic, vel illæ Liber sit Verbum DEi: quod si verum esset, Evangelia nomine SS. Thomæ, Barnabæ scripta, essent Verbum DEi.

20.
Inepti
modi ju-
dicandi
de Verbo
DEi.

DEi, essent Libri sacri, quia præferunt nomina Apostolorum.

Alii ex argumento scriptionis, stylo, antiquitate, idiotismis, efficacia in animis legentium : sed similia esse possunt in Libro non Sacro, non Canonico, & reipsa sunt in tertio, & quarto Esdræ, in oratione Manassis, &c.

Alii ex idiomate, quo scriptus est Liber ; sed etsi Prophetæ scripserint ferè Hebraicè, non tamen omnes : Job scripsit Arabicè, Daniel Chaldaicè. Præterea, si quis Prophetarum, scripsisset Librum de quocunque argumento, nec DEo inspirante, Hebraicè, num ideo esset sacer ? si vicissim scripsisset aliquem argumenti Sacri, DEo inspirante, Hungaricè, quid obstaret, cur non esset sacer ?

Alii ex citationibus, quæ sunt in Novo Testamento ; sed Apostolus citat Poëmata Poëtarum gentilium ; quis tamen dicet, hæc esse Verbum DEi ? Vicissim, Liber Josuæ, & Ruth, nullibi in Novo Testamento citantur, & tamen sunt Libri sacri, & Verbum DEi.

Alii denique dicunt, id colligi ex dictamine, quod cuique tribuit suus spiritus internus, persuasio interna Spiritûs Sancti, de quo spiritu privato, sit.

CAPUT IV.

*In questione proposita ineptè recur-
ritur ad spiritum privatum.*

Aliqui difficultatem argumenti sentientes, cùm nec ex ipsa Scriptura sacra probari posse perspicerent, quinam Libri sint Verbum DEi; neque hac de causa ad Ecclesiæ authoritatem recurrere vellent, quòd hoc modo doctrinæ suæ molem corruituram adverterent manifestè, dixerunt, de ipsa Canonorum Librorum veritate, nec ex ipsis Libris Sacræ scripturæ, nec ex Ecclesiæ authoritate constare, sed id per privatam Spiritûs Sancti testimonium, & persuasionem interiorem, unicuique credentium compertum esse.

21.
*Spiritûs
privati
testificatio.*

Contra est. Testificatio illa interna, non est Sacra scriptura, ergo ex Scriptura non potest constare, quòd ipsa sit Verbum DEi. Secundò: Est veritas ad salutem necessaria, quòd hi, vel illi Libri sint Verbum DEi, eaque veritas non continetur, nec exprimitur in Scriptura, ergo universè falsum est, quòd Verbum DEi contentum in Scripturis sacris, sit regula omnis veritatis. Sed directè contra hanc Spiritûs privati testimonium procedendum.

22.
*Hac testi-
ficatio nō
est Sacra
scriptura*

22.

*Est contra Sapi-
entia Di-
vina pro-
videnti-
am, sic
promul-
gare re-
velatio-
nes.*

1mo. Providentiæ DEi ordinatissi-
mæ Ecclesiam suam gubernanti conve-
niens non est, ut prima & generalis
credendorum Regula, qualis est sacra
Scriptura, eaque totam cõunitatem
obligans, per se, directè non promul-
getur ipsi cõunitati credentium, sed
occulta inspiratione insinuetur singil-
latim credentibus, ex quo quasi per
accidens innotescat universis; con-
trarium siquidem dicitur communis sen-
sus, & ratio, secundùm quam etiam
Legislatores constituerunt in Lege
cõmuni: *Leges sacratissima, qua constrin-
gunt hominum vitas, intelligi ab omnibus
debent.* Lib. 9. Cod. de Legibus. Idque
ex cõmuni eorum sensu, & usu, per
cõmunem, & publicam promulgatio-
nem, cùm sint publica, & cõmunis vi-
vendi regula. Sic non singillatim cor-
dibus fidelium impressus est à DEo De-
calogus, sed publicè per Moysen in
monte Sinai promulgatus. Exod. 19.
& 20. Sic & Lex nova à Sancto Petro
in die Pentecostes, promulgata est po-
pulo, & deinde per Apostolos, eorùm-
que successores inter credentes divul-
gata, non autem singulorum animis per
se à DEo insinuata. Act. 2.

2do. Verbi DEi, adeoque Divinæ
veritatis custodia, non singulis homi-
nibus

nibus à Christo, sed Ecclesiæ ejusque
 Rectoribus comissa est, quæ ideo dicitur
 Columna, & firmamentum veritatis,
 1. Tim. 3. & 15. ergo ab Ecclesia, & non
 à singulis (qui neutiquam sunt Colu-
 mna, firmamentum veritatis) accipi-
 endum est, quodnam sit Verbum DEI,
 sive qui Libri sint sacra Scriptura.

Verbis illis : *Columna & firmamen-
 tum veritatis*, ipso Calvino interprete,
 Lib. 4. Inst. C. 1. §. 10. significat Paulus :
*Ne intercitat veritas DEI in mundo, Ec-
 clesiam esse fidam ejus custodem, quia ejus
 ministerio, & operâ voluit DEUS puram Ver-
 bi sui prædicationem conservari.* Ex qui-
 bus verbis, etiam illud colligitur, ne
 intercideret veritas DEI in Mundo.
 opportuisse, ut usque ad Calvini & Lu-
 theri tempora superfuerit in mundo
 aliqua vera Ecclesia, in qua pura Ver-
 bi DEI prædicatio, & consequenter pu-
 rum, ac verum DEI verbum, sive ipsa
 Divinæ scripturæ veritas conservare-
 tur, & traderetur ad posteros : quæ
 quidem alia esse non potuit, quàm Ec-
 clesia Romano-Catholica, præter quã
 nulla alia fuit (ut ipsi agnoscunt) vera
 DEI Ecclesia saltem visibilis. Nisi quis
 ridiculè dixerit : sacram Scripturam
 conservatam fuisse ab aliqua Ecclesia

25.

*Etia. Calv
 vino 16.
 ste.*

invisibili, & quòd ab hac eam acceperit Lutherus, vel Calvinus.

26.
*Inutile
effugium.*

Dices: devenit quidem à Romana Ecclesia ad Reformatos Canonico-
Librorum notitia; sed cùm inter verè
Canonicos admissi fuerint non Cano-
nici, oportuit discernere Canonicos
à non Canonicis, quod jam non potuit
haberi ex sensu, & auctoritate Eccle-
siæ, sed solùm per Testimoniùm, & per-
suasionem internam Spiritûs Sancti.
R. Ergò jam contra id, quod asserit
Calvinus, intercidisset veritas DEi in
mundo; neque enim in Ecclesia Ca-
tholica, apud quam fuerunt conserva-
tæ sacræ Scripturæ, inventa fuisset pu-
ra prædicatio Verbi DEi; ibi enim non
est pura prædicatio Verbi DEi; ubi pro
legitimo Verbo DEi aliquod adulte-
rinum usurpatur: quod fieri necesse
fuisset, si Ecclesia Libros Canonicos
à non Canonicis discernere non po-
tuisset.

27.
*Qui sibi
spiritum
privatum
vendicât,
aliter, ac
aliter ac-
cipiunt
scriptu-
ram.*

3tio. Domini ab Ecclesia Romano-
Catholica alieni, non conveniunt in-
inter se, quinam Libri sint Canonici,
alios accipit Lutherus, alios Calvinus,
alios Socinus &c. imò etiam ejusdem
Authoris, & Scholæ discipuli; isti hos,
illi illos accipiunt; qui tamen omnes
sibi

sibi privatum illum spiritum æquali jure vendicant, nec una pars alteri contraria, evincit, quòd sibi potiùs spiritus ille competat, quàm alteri, quòd suus sit verus, & non partis contradicentis: ergo cum partium contradicentium spiritus utrinq; verus esse non possit, aliàs sibi ipsi futurus Contrarius, spiritus ille privatus non est idoneus ad discernendum, quinam libri Scripturæ sint Verbum DEi.

Dices, Scriptura dicit: *Unctio ejus docet vos de omnibus.* I. Joan. 2. v. 27. *Ipsè enim spiritus testimoniũ reddit,* &c. Rom. 8. v. 16. Ergò spiritus privatus sufficit ad discernendum.

R. Hæc & similia declarabuntur infra uberiùs. Cæterùm has scripturas non magis sibi possunt applicare Lutherani, quam Calvinistæ, vel Unitarii, disceptantes inter se in hoc Puncto. Ergo ad rem non faciunt. Præterquam quòd involvatur circulus vitiosus, seu petitio principii, dum hoc modo respondentes, ex sacra Scriptura probant spiritum privatum, & ex spiritu privato scripturam, non aliunde, quàm ex spiritu privato sacram probatam.

CAPUT V.

*Magis ostenditur Scripturam sa-
gram per se precisè sumptam, ad fidei Do-
gmata sancienda non esse sufficiem-
tem usquequaque.*

28.

*Sacra Scri-
ptura: ob
scura, sui
interpres
non est.*

Scriptura Sacra secundum se sum-
pta, etiam facta inter se collatione
locorum, adhuc in multis locis, etiam
in quibus de primariis Fidei Mysteriis,
agitur, non ita clara est, ut sensus va-
rios admittere non possit, præsertim
apud ingenia morosa; ergo per se non
est sufficiens ad exortas de ejus sensu
controversias dirimendas. S. Petrus
Ep. 2. c. 3. ib. dicit de Epistolis Pauli,
in illis contineri *quædam difficilia intel-
lectu, quæ indocti & instabiles depravant.*
David. Psal. 118. *DEum roga: Reve-
la oculos meos: & considerabo mirabilia de-
de lege tua. Da mihi intellectum, & ser-
vabor Legem tuam.* Eunucho legentem
scripturam dicit Philippus: *putasne in-
telligis, quæ legis?* Act. 8. v. 30. Chri-
stus Dominus Discipulis aperiebat sen-
sum scripturæ, ut intelligerent. Luc.
24. v. 27. & 46. Certè verba, quæ Chri-
stus loquutus est, non semper intelle-
xerunt, vel ipsi Apostoli, ut dicitur
Luc. 2. v. 50. Item 18. v. 34. quanto
diffi-

difficilius intelligetur Verbum DEi scriptum, præsertim promiscuè ab omnibus? Id ipsum sentiunt viri Doctrinâ, & sanctitate conspicui, Augustinus, Chrysoftomus, Hieronymus, & alii, nõ dico universim quoad omnes textus, sed quoad plurimos. Augustinus ait Ep. III. *Obscura est scriptura, & remota à sensibus hominum.* Et Ep. II 9. modestissimè fatetur, in Sanctis scripturis, se plura nescire, quàm scire. S. Hieronymus verò in Sanctis scripturis versatissimus in Cap. 7. Eccl. ait: *Vir, qui eruditus fuerit in scriptura, quanto plura scire cøperit, tanto ei in his quotidie oritur major obscuritas.* Dum horum sanctorum viroꝝ, & à DEo illuminatoꝝ modestiam considero; ex alia verò parte eorum jaçantiam temerariam perpendo, qui dicunt Scripturam sacram esse per se facillimam, apertam sui interpretem, clariorem omnium Patrum Coꝃmentariis, difficultatis in ea nihil esse, nihil posse afferri, quod ipsi facile non interpretentur, meritò illis applicandum judico, quod dictum est ad superbissimum Regem Tyri: *Eccæ sapienrior es tu Daniele: omne secretum non est absconditum à te?* Ezech. 28. v. 3.

Nec aptè ad hæc dicitur, quòd ea quæ in scriptura obscura sunt, & viris, saltem

*Mysteri-
is Fidei
obscura
est scri-
ptura.*

saltem doctis minùs pervia, sint tan-
tùm res minutiores, non pertinentes
ad præcipua Fidei Myſteria, aut dogma-
ta: nam in Epistolis Pauli præcipua
Fidei dogmata traduntur, ut in Epist.
ad Romanos de Prædestinatione, ju-
stificatione, Fide, operibus, & tamen
hæc sunt obscuritate plena. Item A-
rianis, & modernis Unitariis obscuræ
visæ sunt illæ Scripturæ, quæ Myſterii
SS. Trinitatis veritatē adſtruunt: Ne-
ſtorianis, quæ Divinæ Incarnationis
ſubſtantiam: Judæis, quæ in Veteri Te-
ſtamento veri Meſſiæ adventum oſten-
dunt. Denique ſi ſcriptura clara eſt,
& facilis intellectu, cur Domini Aca-
tholici, ubi controverſia eſt de aliquo
ſenſu ſcripturæ, ſynodo congregatâ de
hoc decernunt?

30.
*Scriptu-
ra etiam
collatio-
ne locorū
inter ſe
facta, ob-
ſcura eſt.*

Dices, ſcriptura per ſe clara eſt, in
quantum ſui interpres eſt; ſi enim eſt
quiſpiam locus obſcurus, per alium lo-
cum collatione facta evadit clarus.
R. Si id verū eſt, cur Calviniſtæ, Luthe-
rani, Ariani, & inter Calviniſtas Re-
monſtrantes, & contra-Remonſtrantes
&c. inter ſe de ſcripturæ ſenſu diſce-
ptant, & non conveniunt? ſecundò da-
to plures invenire locos ſcripturæ per-
tinentes ad idem dogma (quod non
ſemper eſt) quorum collatio poteſt in-
inſti-

institui ad veritatem investigandam; tamen quia non est per se evidens, uter ex altero tanquam clariori sit explicandus; cum qui uni clarior apparet, alteri videatur obscurior, & qui prius erat clarissimus, collatione facta, subinde reddatur obscurus; hinc etiam universaliter verum non est, quod quoad controversias ex scriptura dirimendas, sufficiat ista variorum locorum collatio.

Sic verba Christi Domini: *Hoc est Corpus meum*, Matth. 26. v. 26. quæ Catholicis & Lutheranis sunt clarissima, Zwinglianis, Arianis novis, Calvinistis, ex collatione cum aliis locis scripturæ apparent obscurissima, qui putant, verba illa, *spiritus est, qui vivificat: Caro non prodest quidquam. Verba quæ ego loquutus sum vobis, spiritus & vita sunt.* Joan. 6. v. 64. (quæ plures sensus patiuntur, priori veritati non repugnantes) clariora esse ad veram & realem Corporis Christi in Sacramento præsentiam negandam, ergo nec collatione locorum facta, scriptura se sola sumpta est sufficiens ad dirimendas Fidei controversias, neque satis ad hoc negotium clara.

Forfitan & hinc, aliquis recurret ad inspirationes, ad spiritum privatum, 31.
Spiritus
 & di-

*privatas
non expli-
cat, nec
claram
facit scri-
pturam.*

& dicet, quod per hunc evadat scriptura clara, quisnam locus debeat explicari per alium tanquã clariorem? sed præterquam quòd applicari possint ea, quæ dicta sunt, N. 21. & seqq. Contra est etiam illud, quod si ad spiritũ hunc privatum recurratur, jam non scriptura se explicabit; sed illam explicabit spiritus privatus. Et spiritus hic privatus à Calvinistis, Lutheranis, Unitariis &c. æquali jure prætensus, & diversis diversa, ac contraria spirans, quomodo illis concedi possit: prudens judicet; quomodo inquam illis Concedi possit tanquam verus, & Divinus, cùm spiritum hunc nullus eorum probet ullis signis, & virtutibus, veluti tacitè loquentis DEi voce publica, prout Apostolis suis Christus Dominus promisit. Marc. 16. v. 17. & 20.

CAPUT VI.

*Ineptum, & absurdum est in sacra
Doctrina Controversiis, non ad publicum
Ecclesie sensum; sed ad privatum cujus-
que fidelis persuasionem recurrere.*

32.
*Ecclesia
firmamẽ-
tum veri-
tatis.*

Ecclesia non solùm hoc sensu juxta Apostolum, 1. Tim. 3. v. 15. dicitur & est columna & Firmamentum veritatis, quòd sit fidelis custos sacro-
rum

rum librorum, sed etiam, quòd sit legitima, & publica Verbi DEi interpres, veritatum, quas nobis DEus revelavit; aliàs enim quomodo erit firmamentum veritatis, si circa veritates à DEo revelatas falli aut fallere potest? Sicut in sententia Adversariorum, spiritus privatus non esset columna veritatis, si scripturas quidem veras à falsis discernere posset, non autem scripturæ sensum verum à falso dignoscere.

Certè cùm Scripturâ sacrâ bene vel malè quis uti possit, (omnis hæresis pro se allegat scripturas) Christus Dominus non satis providisset Ecclesiæ, si illi solùm comississet custodiam librorum Verbi Divini, seu sacræ Scripturæ, & non simul tradidisset spiritum veritatis, quò (veluti clavi) sacræ Scripturæ sensum aperiret: sicuti Paterfamilias non satis provideret familiæ suæ, si peregrè proficiscens, thesaurũ cistæ inclusum uxori relinqueret, non tradita clavi, quâ ex eo, quæ opus essent pro familia excipere possit. Huc facit locus Irenæi, lib. 3. c. 4. *Veritatem facile est ab Ecclesia sumere; cùm Apostoli quasi in depositarium dives plenissimè ei contulerunt omnia, quæ sunt veritatis.*

33.
*Ecclesia
debet scire
sensum scri-
pturæ.*

34.
*Convenit
 potius Ec-
 clesie, quã
 spiritui
 privato
 credere.*

Ex Scriptura sacra cùm constet, Ec-
 clesiæ esse promissum Spiritum San-
 ctum, qui eam doceat omnem verita-
 tem, prudens quisque concludet, quid
 magis rationabile sit, an certior sit au-
 thoritas privati hominis, qui spiritum
 privatum se habere prætendit de diju-
 dicandis Fidei controversiis, vel scri-
 pturæ sensu; an verò authoritas Con-
 cillii legitimi ex fidelium cœtu coacti,
 & ex communi sensu de re controver-
 sa judicium ferentis? Si enim singulis
 congregatorum assistit spiritus DEi,
 iisq; inspirat, quid de hoc, vel illo Fi-
 dei articulo sit sentiendum, in quo sen-
 su hic vel ille scripturæ Textus sit acci-
 piendus; iisdem jam congregatis in
 nomine Christi circa illos fidei articu-
 los, & Scripturæ sacre sensum, cur non
 æquè, aut certè magis assistet? Ex eo
 certè quòd plures congregentur in no-
 mine Christi, spiritu illò assistente non
 privantur, cùm Christus Dominus pro-
 mittat se adstiturum specialiter pluri-
 bus in nomine suo congregatis. *Ubi
 sunt duo vel tres congregati in nomine meo,
 ibi sum in medio eorum.* Matt. 18. v. 20.
 Ergò magis aderit, ubi plures fuerint
 in nomine ejus congregati.

35.
*Qualiter
 Apostoli*

Apostoli dederunt perspicuũ exem-
 plum, qualiter decidendum sit de re-
 bus

bus fidei controversis. Erat orta Antiochiæ controversia de Legalium ob-
 servatione, hanc Apostoli, licet Spiritu Sancto præditi; non tamen ex privato
 sensu deciderunt, sed Conventu Jeroso-
 lymis facto, cum senioribus, & multa
 conquisitione rem definiverunt, id
 quod contestati sunt dicendo: *Visum
 est Spiritui Sancto, & nobis.* Actor. 15.
 v. 28. Quô scilicet legitimi Concilii
 formam, necessitatem, & utilitatem de-
 monstrarent.

*definiverint
 Controversias.*

Ad hunc modum, Arianâ hæresi or-
 tâ, cum de verborum illorum sensu:
Ego & Pater unum sumus, Joan. 10. v. 30.
 Quæstio mota esset, autoritate legi-
 tima coactum est Concilium Nicæ-
 num primum, & in eo condemnatus
 Arius. Sic contra Nestorium coactum
 est Concilium Ephesinum, & de Verbi
 divini Incarnatione veritates explica-
 tæ. Taliter (omissis aliis) contra Be-
 rengarium qui realem Christi præsen-
 tiam in Eucharistia negabat, variis Sy-
 nodis coactis, ipse sæpius damnatus
 est, & verborum Christi legitimus sen-
 sus comprobatus. Sed nonne & ipsi
 Acatholici, non servatâ doctrinæ suæ
 consequentiâ, synodos cogunt, ad
 controversias Fidei inter se ortas defi-
 niendas? Certè præter Calvinianos, &

Lutheranos has fieri volunt etiam Unitarii; præscribunt enim in sua Agenda cap. 7. Ut si controversia circa sensum scripturæ oriatur, ad synodum universalem recurratur.

36.
Ecclesia,
non priva-
ti sunt fir-
mamen-
tum ve-
ritatis.

Et certè fatuum est recurrere circa controversias Fidei, vel sensum Scripturarum, ad privatum spiritum, neglectâ Ecclesiâ, vel ex hoc Capite, quòd ex Scriptura constet, Ecclesiam esse columnam & firmamentum veritatis. 1. Tim. 3. v. 15. quòd non esset legitima Verbi DEi interpres; privatis autem non promittitur, quòd sint columna & firmamentum veritatis. Plura de hoc inferiùs.

CAPUT VII.

*Aliæ rationes contra spiritum
privatum.*

37.
Spiritus
privatus
errorum
velamen.

CONtra Spiritum hunc privatum pluribus agendum argumentis, ad hunc enim refugium habent omnes errorum Magistri, dum errores suos defendunt, & velant.

Catholici pro indubitato habentes, Ecclesiam esse columnam & firmamentum veritatis. 1. Tim. 3. v. 15. hanc in rebus fidei, & Scripturarum sensu esse Magistram à Spiritu Sancto edoctam, & au-

& audiendam. Joan. 14. v. 26. Luc. 10. v. 16. Quid illa in suis Conciliis definiverit, quid antiqui SS. Patres in Cœtibus suis congregati, & ab Ecclesia approbati, sentiant, & qualiter ad nos ab Apostolorum temporibus credendum, & sacrarum scripturarum sensus pervenerit, unicè attendunt.

A Romana fide verò alieni, scientes sua Dogmata Ecclesiæ Romanæ contraria jam ante secula in diversis Conciliis Universalis Ecclesiæ damnata esse. Ecclesiæ definitionem rejiciunt, dicuntq; Ecclesiæ, & Conciliorum definitionem non sufficere, sed hanc examinari posse, ac debere. Si quæras, quali examine? Primò respondent: an sint Conformia sacræ Scripturæ. Si urges, quænam sit Regula, unde appareant esse conformia, vel difformia sacræ Scripturæ? Respondent; Ipsã esse Scripturam. Dum instas iterũ, ex Scriptura, nec posse constare, quòd libri, quos pro sacra Scriptura habemus; sint re ipsa sacra scriptura: nec posse sciri præcisè ex Scriptura, quis locus Scripturæ tanquã obscurus, per alium tanquam clarũ, sit explicandus, quis censendus sit clarus, quis obscurus: ne ad Concilii, Patrum, Ecclesiæ definitionẽ (actum enim esset de omni eorum Do-

Strina) recurrant, ajunt: Privatum quemque fidelem à Spiritu Sancto edoceri, cui libet Spiritum Sanctum assistere, ut videat, sciat, & judicet, qualiter Scriptura, & quò sensu sit intelligenda: à quolibet privato posse judicari, an Sancti Patres, an Concilia, an Ecclesia in suis Conclusionibus, & definitionibus conformiter ad sacram Scripturam senserint, & definiverint, Spiritumque Sanctum, quem negant Ecclesiæ universali, attribuunt privatis, in dijudicandis & pernoscendis Fidei mysteriis, & sensibus sacrarum Scripturarum. Sed

38.
Oves Christi possent non audire vocem ejus.

Quanta hinc oriri deberet confusio ordinis à Christo in Ecclesia constituti! Primò enim sequeretur, quòd Oves Christi vocem Pastoris à Christo constituti, contemnere, & de ea judicare possint, consequenter ipsam vocem Christi, cum vox Pastorum sit vox Christi, juxta Luc. 10. v. 16. *Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit.* Item sequeretur, quòd non per hoc dignoscantur Oves Christi legitimæ, quòd Pastorum ab ipso constitutorum vocem audiant. Contra Joan. 10. v. 3.

Secundò, si privati fideles habent spiritum discernendi sensum Scripturarum, vel judicandi de articulis Fidei, debet concedi Spiritus hic etiam illis, & qui-

& quidem potiori jure, quibus à Christo comissa est docendi potestas, cum & hi fideles sint, & Oves Christi: Quòd si hi spiritum hunc habeant, absurdum est, ut Pastores audiant vocem gregis, ut Doctores subscribant sententiæ Auditorum, cum clarum sit à Magistris debere doceri discipulos, à Pastore regi gregem, non è contra. Quod si Pastores hunc spiritum habent, habebit & Ecclesia ex Pastoribus collecta, quæ est *columna & firmamentum veritatis*.
 I. Tim. 3. v. 15.

Tertiò, Spiritus ille privatus, vel competit omnibus, vel non? si omnibus, cur non omnes A catholicis eodem spiritu ducti, qui sibi contrarius non est, non idem sentiunt, non idem docent, sed Concilia cogunt, ad Magistratus seculares se provocant? si verò non omnes privati habent eundem spiritum DEi, ad sensum Scripturarum discernendum, & articulos fidei, quanta hìc oritur perplexitas, & confusio; siquidem semper dubitari prudenter potest, & debet, quinam sint illo spiritu præditi? penes quosnam inveniatur Scripturæ vera interpretatio, & articulorum fidei discretio? nisi fors recurrere placebit iterum ad alium spiritum, qui doceat, penes quos fidelium

39.
Si competit spiritus veritatis discipulis, magis competit Magistris.

40.
Nec omnes discipuli possunt habere hunc spiritum, neq; unus pro alio.

fit spiritus interpretandi sensum Scripturarum; sed cum de hoc eadem redibit quaestio, & hunc sibi quilibet aequali jure vendicabit, manebit eadem difficultas, & perplexitas.

41.
*Spiritus
 privatus
 praedesti-
 natorum.*

Quartò; dicet quis forsitan, spiritum illum privatum, tantum esse penes electos, & praedestinos, qui mansuri sunt constantes in fide, nec ab ea unquam deficient. R. dato: ergo hoc ipso spiritus ille non est sufficiens ad discernendum sensum Scripturarum, & articulos fidei, cum id nos lateat, quisnam sit electus, & praedestinos, quisnam constans ad finem in fide mansurus; siquidem, *nescit homo utrum amare, an odio dignus sit.* Eccl. 9. v. 1. Cum Apostolus Christi, & discipuli à fide defecerint. Nemo igitur proprio, vel alterius particularis privato spiritui adherere poterit, & id tanquam dogma fidei tenere, quod ille definiverit; ergo alia norma & Regula interpretandi Scripturas, discernendi Articulos fidei quaeri debet.

Confirmo id exemplo vestro. In Hollandia inter Gomaristas & Arminianos dum gravis orta fuisset Controversia super divina Praedestinatione, & aliis decretis ad eam Sopiendam indicta fuit Dordraci Synodus, in qua

con-

congregati ex Anglia, Gallia, Germania &c. Summi Reformatorum Pastores, & Magistri, Arminium cum suis damnârunt, & anathemate confoderunt. Quæro, cur? Nonne Arminius unus è Reformatis erat, Ecclesiæ Romanæ inimicissimus? nonne is interiore Spiritûs Sancti persuasione perinde ac aliî se præditum existimabat? Respondetis: illum fuisse miserè delusum, & quidquid credere videretur, neq; fidem veram, neq; legitimum Spiritûs Sancti Testimonium, aut persuasionem interiorem de dogmatis controversis habuisse. Sed cur obsecro? Respondetis: quia doctrina ejus legitimo sensu verborum Scripturæ manifestè repugnans inventa est. Audio: verùm, credebam juxta professionem vestram, quis legitimus sit sensus Scripturæ in re controversa, à vobis discerni ex interiore Spiritûs Sancti persuasione; & jam video vos vice versa, ex legitimo Scripturæ sensu colligere, & discernere quisnam sit legitimus interior spiritus, aut quisnam legitimo interiore spiritu præditus sit.

Quod reliqua est dicere, ac probare, habere vos, aut quemlibet vestrum, verum, ac genuinum interiorem spiritum, ex eo, quòd iste spiritus sit conformis

42.
Circulus vitiosus spirituum privatum sibi attribuentium.

vero, ac genuino sensui, Scripturæ; & rursus hunc esse verū ac genuinū Scripturæ sensū, ex eo, quòd sit conformis vero interno spiritui sic svadenti, & dictanti. In quo manifesta est petitio principii, perinde, ac si præcisè probares, Joānem esse revera Filium Petri, quia Petrus revera est Pater Joānis; & rursū Petrum esse Patrem Joānis, ex eo, quòd Joānes sit Filius Petri, quod non est ratiocinari, sed nugari, & inepto Circulo, id ipsum, quod probandum erat, ad sui probationem assumere.

42.
*Satholicis-
 objici so-
 litus Cir-
 culus sol-
 vitur.*

Dices, etiam vos Romani talem Circulum committitis; probatis enim etiam Ecclesiæ Authoritatem, quia id Scriptura sacra dicit, quæ illam vocat Columnam & Firmamentum veritatis, 1. Tim. 3. v. 15. Et rursus probatis, hos libros esse sacram Scripturam, quia Ecclesia infallibilis dicit esse sacram Scripturam, sive ex Ecclesiæ authoritate: perinde, ac si quis crederet Paulum non esse mendacem, quia id Petrus de eo dicit, & vicissim, Petrum non esse mendacem, quia id Paulus de eo dicit. R. Si quis crederet Petrum, & Paulum non esse mendacem, præcisè ob assertionē illam mutuam, quâ unus de alio diceret, quòd mendaces non sint, esset omnino circulus vitiosus; si verò mihi
 veri-

veracitas alterutrius aliunde etiã constet, possum Petro (cujus veracitas mihi aliunde etiam, quàm ex assertione Pauli nota est) prudenter credere dicenti, Paulum non esse mendacem. Similiter, si ex autoritate Ecclesiæ nobis præcisè per Scripturam notâ probaremus, hanc esse divinam Scripturam, & vicissim autoritatem Ecclesiæ præcisè ex Scriptura, non aliunde, quâ ex autoritate Ecclesiæ notâ probaremus, circulû vitiosum comitteremus; nos autem sic non procedimus.

Quis igitur noster procedendi modus? si quis de autoritate Ecclesiæ bene sentiens, dubitet, an liber aliquis, v. g. Apocalypsis, sit Canonicus, vel si quis dubitet de alicujus sensu Scripturæ, ad eum convincendû recurrimus ad autoritatem Ecclesiæ, ostendimusq; librum illum ab Ecclesia haberi pro Canonico, vel Scripturam illam ab Ecclesia in alio sensu accipi, quàm ille intelligat, & Controversiam finimus. Quod si quis è contra librorum Canonicorum autoritatem perspectam habens, agnoscere non velit Ecclesiæ in rebus Fidei definiendis autoritatem, adversùs hunc utimur, tum ipsâ Scripturâ, de qua ille bene sentit, hanc habendam esse pro columna veritatis, su-

pra Petram à Christo Domino immobiliter fundata, 1. Tim. 3. v. 15. Matt. 16. v. 18. Tum etiam ex alio Capite quam ex sacra Scriptura ostendimus authoritatem Ecclesiæ; scilicet ex ejus notis & signis. v. g. Ex tot miraculis in Ecclesia factis ad ejus confirmationem. Ex Doctrina ejus, quæ nihil inhonestum, imò omnia continet honestissima. Ex successione Pontificum à S. Petro usque ad tempora nostra. Ex tot millibus consilia Evangelica sequentiũ, atq; ob amorẽ Christi omnia sibi chara, divitias, honores, voluptates ac delicias, etiã jure naturæ licitas relinquuntium. Ex consensu doctrinæ, quam Ecclesia tempore Apostolorum habuit cum moderna. Ex inexplicabili fortitudine plurimorum Martyrũ pro Ecclesia sanguinem fundentium. Ex propagatione Fidei inter Gentiles, ad quam, & non ad aliam Regiones & Provinciæ ex gentilismo conversæ sunt. Ex tot sanctis miraculorum copiâ claris, qui in ea vixerunt. Ex eò, quòd doctrina ejus, sanguini & carni contraria toto orbe terrarũ disseminata sit, acceptatãq; & aliis plurimis brevitatatis gratiã hìc ommissis, quæ prudentem ita debent movere ad assentiendum, hanc, & non aliam esse in orbe

Ecclesiam veram, & salvificam, ut cum Richardo à S. Victore dicere possit lib. 1. de Trinitate: *Domine, si error est, quod credimus, à te decepti sumus.* Vos verò boni viri legitimum esse hunc, vel illum Scripturæ sensum, probatis per illam ignotam, & controversam præcisè illustrationem, seu spiritum privatum; & illustrationem vicissim esse legitimã, per legitimum Scripturæ sensum, atq; controversum, & nullam partem ex alio fonte & capite esse legitimam ostenditis.

Similem Circulum vitiosum cõmittunt A catholici dum contra eos sic argumentamur: Christus Dominus, qui ùt DEus, erat summa veritas, ùt homo, plenus gratiæ & veritatis, suæ prædicationi & assertioni credi noluit, nisi suam à Patre missionem signis manifestis, & prodigiis operibus comprobaret; dicit siquidem Joan. 5. v. 31. *Si ego testimonium perhibeo de meipso, testimonium meum non est verum.* id est, non est legitimum præcisè ex hoc, quod testimonium de me perhibeam; ideo addit paulò post: *Opera enim, quæ dedit Pater, ut perficiã ea; ipsa opera, quæ ego facio, testimonium perhibent de me, quia Pater misit me.* v. 36. Rursum Matt. 11. v. 4. Luc. 7. v. 22. Legatis Joannis inter-

44.

Alter Circulus vitiosus A catholicorum.

interrogantibus, utrū ipse esset ille
 Messias, quem expectarent Judæi? Sa-
 tius censuit mirabilibus operibus in
 eorum præsentia exhibitis, quàm sim-
 plicis vocis assertione responsum dare;
 id solū subjiciens: *Euntes renunciate*
Joanni, quæ audistis, & vidistis; cæci vi-
dent, claudi ambulant &c. Matt. II. v. 4.
 Luc. 7. v. 22. Cū inquam sic argu-
 mentamur. Christus Dominus nolu-
 it credi suam doctrinam esse divinam,
 se esse à Patre missum, nisi probaret
 prodigiis; cur vos à fide Romana alic-
 ni, vultis credi vestram doctrinam esse
 divinam, è cælo missam, à Spiritu San-
 cto dictatam, vos esse à DEO missos ad
 Reformandam Ecclesiam, vos habere
 Spiritum Sanctum ad discernendum
 Scripturarum sensum; cū id nullis
 signis, sed sola nuda assertione probe-
 tis? Respondebitis, testes tabulas ve-
 stræ missionis à DEO, & vestræ Doctri-
 næ signa, esse ipsas divinas Scripturas,
 quibus vestra Doctrina est consentiens.
 Sed boni viri, hoc ipsum quæritur in-
 ter nos, & vos: Num Doctrina vestra,
 vestra Scripturæ sacræ interpretatio sit
 legitima, & divino verbo conformis?
 negamus nos: vos asseritis, & proba-
 tis ex eo, quòd doctrina hæc à DEO sit
 profecta, & speciali Spiritus Sancti in-
 spira-

spiratione accepta; sed cùm nos hoc negamus, nec vos ullâ probatione, aut signò probetis, illud additis, quòd doctrina hæc, & expositio sacrae Scripturæ, sit ipsi Verbo DEI manifestè consentanea, & hoc esse signum veræ Doctrinæ, & veræ missionis à DEO: per quod patet, quòd recurratis ad controversiæ principium: quærebamus enim, an Doctrina vestra, & expositio sacrae Scripturæ à vobis facta sit consentanea Verbo DEI, & id quod est in quæstione, ac à nobis negatur, vos affertis pro ultimo fundamento vestrae probationis.

CAPUT VIII.

Impugnatur ulterius spiritus privatus, ab A catholicis præsentus.

QUæro à vobis Domini A catholici, an in Ecclesia primitiva, privati, sed præcipuè Sancti illi Patres antiqui, spiritum privatum ad discernenda fidei dogmata, & verum sensum sacrae Scripturæ dignoscendum habuerint, nec ne? v. g. S. Justinus, Irenæus, Athanasius, Basilius, Nazianzenus, Chrysostomus, Ambrosius, Augustinus, Hieronymus &c. hi inquam viri Sancti, miraculis clari, qui Ecclesiam DEI illuminârunt, contra hæreses suo-

45.
AnSS. Pa-
tres ha-
buerint
spiritum
Privatū?

suorum temporum defenderunt, confirmârunt, an hunc spiritum, quô vos præditos jactatis, habuerint, an illo caruerint? si illum habuerunt, ergo vera sunt, quæ illi contraria dogmatibus vestris cum Ecclesia definiverunt; puta, de Altaris Sacrificio, Invocatione sanctorum, oratione pro mortuis &c. Nec sunt Articuli illi Verbo DEI Contrarii, si in illis statuendis Patres interiore Spiritu DEI fuerint ducti; ergo vos erratis dum contrarios articulos statuitis, nec Spiritu DEI ducimini, qui sibi contrarius non est. Aut quomodo à nobis postulatis, ut vobis potius credamus, quàm Sanctis Patribus, eò, quòd, ut ait, agamini DEI Spiritu, cum vos non creditis SS. Patribus quos admittitis eundem vobiscum Spiritum DEI habuisse.

Dicetis ergo, hoc spiritu privato caruisse SS. Patres, & alios privatos in Ecclesia usque ad vestra tempora, illos SS. Patres caruisse, qui à vitæ Innocentia, à sanctitate, sapientia, miraculis toto mundo conspicui, & celebres erant, qui Regna & Provincias, ex Gentilismo ad Christum adduxerunt; qui pro amore Christi omnia perpassi sunt: Caruisse Ecclesiam primitivam talibus viris, hoc spiritu præditis; quæ vel maximè

ximè fundendo pro Christo Sangvinè,
 & vitam ponendo, sua capiebat incre-
 menta; sed vobis datum esse illum spi-
 ritum, qui prædicationem vestram nul-
 lis signis, & miraculis confirmatis, qui
 doctrinam carni & sangvini accommo-
 dam prædicatis. Responſionem hanc
 refellere indignum iudico; illud repe-
 to, quod supra attuli ad impiiffimum
 Regem Tyri: *Ecce tu ſapientior es Danie-
 le: omne ſecretum non eſt abſconditum à te.*
 Ezech. 28. v. 3. Quasi verò Christus
 Eccleſiæ ſponſus, ſuam ſponſam, per
 tot ſecula deſpexerit, quæ potiùs ſub
 ſua primordia illo principali ſpiritu
 confirmari debuerat; quaſi verò non
 ſtatim ab initio eam omnem veritatem
 docuerit; nunc verò Evangelica con-
 ſilia impugnantibus, & contemnentibus
 fideſtragorum religioſorum, & ſa-
 cerdotum à Religione Apoſtatarum di-
 ſcipulis, & ſequacibus, hunc ſpiritum
 divinum reſervaverit, iſque indiderit.

Demus demùm, & diſſimulemus eſſe
 talem ſpiritum apud privatos, cùm tres
 ſint in hac Provincia, præter Roma-
 nam Religionem Catholicam receptæ
 Confeſſiones: Reformata quæ Inſti-
 tuta ſequitur Calvinii, Lutherana, quæ
 vult dici Evangelica, & Unitaria, quæ
 Filium, & Spiritum Sanctum Patri coæ-

45.

*Omnes A-
 catholici,
 eodem iu-
 re ſibi at-
 tribuunt
 hunc ſpi-
 ritum,
 nullus
 probat.*

qua-

qualem, consubstantialem, & coæternum negat; cùm omnes harum religionum privati æquali jure sibi spiritum hunc possint prætere & attribuere, quæro ex D. Reformato, num Evangelicus, & Unitarius eodem secum Spiritu DEi gaudeant, in dijudicandis rebus Fidei, vel non? si ita; Ergo Reformatus hoc spiritu caret, cum Reformatorum spiritus sit contrarius spiritui Unitariorm, & Evangelicorum; sicut Articuli fidei eorum sunt contrarii, spiritus autem DEi sibi Contrarius non est. Si autem Reformatus dicat Evangelicum, & Unitarium hoc spiritu carere; protestabuntur hi, se esse hoc spiritu præditos; dicent, se eum in animo experiri, suum spiritum esse sensui Scripturæ conformem, se esse illos de quibus 1. Joan. 2. v. 20. dicitur: *Vos unctiorem habetis à Sancto, & nostis omnia.* Et infra: *Non necesse habetis, ut aliquis doceat vos; sed sicut unctio ejus docet vos de omnibus.* Quid hic dicet Reformatus? forte illud ad probandum assumet, quòd Reformatorum spiritus re ipsa sit conformis Verbo DEi; non verò Unitariorm, vel Lutheranorum, illos solùm sibi vanè persuadere, quòd eorum spiritus sit Verbo DEi consentiens. Sed id vicissim, eodem jure Re-

formato dicent Unitarii, & Lutherani. Præterquam quòd hoc modo Reformatus iterum incidet in Circulum vitiosum, cùm per legitimum sensum Scripturæ, vel per consensum cum Verbo DEI, de quo est quæstio, probat spiritum suum privatum, & per spiritum privatum ignotum similiter, legitimũ Scripturæ sensum. Multò difficilius sopietur controversia, si in eadem Religione de sensu Scripturæ, vel fidei Articulo exurgat quæstio, qualiter apud Reformatos fuit orta inter Arminianos & Gomaristas, de qua infra pluribus; cùm juxta illos unica fidei Regula sit verbum DEI, & eorum quilibet æquali jure se habere prætendat spiritum illum interpretandi, & discernendi Verbum DEI, spiritum suum esse re ipsa consentientem cum Verbo DEI.

CAPUT IX.

Instabilis, & inconstans fidei Regula apud A catholicos.

A Catholici, ubi deberent sensum suum ad fidei mysteria accommodare fidei mysteria nituntur accommodare ad sensum suum. Hinc, dum non mysteria Fidei, sed re ipsa anticipatam animi sui persuasionem sectantur ut fidei Regulam, obtrudunt, &

47.
Aliqui addunt symbola regule fidei.

jactant primo ; se nullam admittere
 fidei regulam, præter Verbum DEi scri-
 ptum ; in hoc tamen non persistunt,
 sed aliquid superaddunt non pauci,
 cui innitatur eorum fides. Nam aliqui
 superaddunt etiam Symbolum Apo-
 stolorum, Symbolum Nicænum, Atha-
 nasii, vel Catechismum suarum syno-
 dorum esse regulam fidei, (quæ tamen
 non sunt Verbum DEi scriptum, nam
 nec Symbolum Apostolorum accepi-
 mus scripto ab Apostolis, ut testatur
 Ambrosius, August. Hieronymus.

48.

*Alii evi-
 dentes cõ-
 sequenti-
 as.*

Alii dum Verbum DEi expressum
 requirunt pro Regula Fidei, illud tum
 variis modis restringunt, & modificant,
 ut quid præcisè velint, aut determi-
 nent, ne ingeniosus quidem capere
 possit aut divinare, cum tamen nisi Re-
 gula fidei constet, ipsa Fides vacillare
 debet. Assertum patet ; dum enim
 dicunt, nihil se, nisi purum Verbum
 DEi tradere, nihil credere, nisi quod
 expressis verbis in Scriptura sacra con-
 tineretur ; & ab illis quærimus, ubi hic,
 vel ille Articulus, expressis Verbis in
 sacra Scriptura contineatur. v. g. Hic
 ipse : *Nihil esse credendum, nisi quod in
 Verbo DEi scripto invenitur expressum ?*
 videntes se succumbere, doctrinam su-
 am ampliant, dicentes : *Nihil esse cre-
 den-*

deducendum, nisi quod in Verbo DEI expressum sit, aut, certè ex illo deductum per evidentem consequentiam. Sed dum hoc adstruunt, jam ab illa sua regula recedunt; quod enim est ex Scriptura, per quamcunq; consequentiam deductum, non est purum, aut expressum Verbum DEI, sed humana ratiocinatione con- vestitum, ac subornatum.

Rursus, dum urgetur, ut varios fidei suæ Articulos per evidentem conse- quentiam ex Scriptura sacra deduce- rent. v. g. *Papam esse Antichristum, vel Christum non contineri realiter & substan- tialiter in Eucharistia &c.* Iterum hæ- rent, & ad se defendendos obscuris ter- minis utuntur, ac dicunt: *Regulam fidei esse solum Verbum DEI scriptum, per se- ipsum, secundum analogiam fidei exposi- tum.* Quibus verbis, si significarent tantum, Verbum DEI esse per seipsum fidem faciens, neq; ullâ indigere ex- trinsicè expositione, eò, quòd vel per seipsum clarum sit, vel si quæ oc- currit verborum obscuritas, ea tolli possit locorum inter se collatione, pos- set intelligi, quid dicant. At cum ul- trà additur: *per seipsum secundum fidei analogiam expositum*, obscurissimum est, & in præsentì materia Oedipo indiget, cum tamen fidei regula clara esse de- beat.

v. 49.
Alii annu-
tiant
logiam
fidei.

Dixi in præfenti materia esse obfcuriffimum; nam in alio argumento Apostolus his verbis utitur, Rom: 12. v. 6. *Sive Prophetiam secundum rationem fidei*; in Græco enim, pro *rationem*, legere est *analogiam*, sed Apostoli vocum Ambiguitas satis explicatur in contextu reliquo, & Apostolus nihil aliud vult, quàm ut qui à DEO dono prophetiæ, seu gratiâ explicandi doctrinam, & scripturam divinam, donati sunt, eâ utantur secundum proportionem, & mensuram fidei, seu intelligentiæ, & sapientiæ à DEO sibi concessæ, neq; quidquam addant ex ingenio suo, multò minùs extra regulam fidei quidquã loquantur, aut sapiant: in quem textum priùs dixerat: *Non plus sapere, quàm oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem, & univèrsim, sicut DEUS divisit mensuram fidei* Rom. 12. v. 3.

50.
Analogia
hujus va-
rio intel-
legi non
potest.

At in præfenti materia prædictas voces non posse applicari, clarum est; quia hîc quæritur, quæ sit regula ex parte objecti, movens hominis mentem ad hoc, vel illud credendum tanquam dictum, & revelatum à DEO, cum priùs in Sancti Pauli dicto sensus sit, debere quemlibet DEO loquenti credere, secundum mensuram intelligentiæ sibi à DEO datæ, quod ad rē præ-
sen-

sentem non facit. Restat ergo tota difficultas, quò nimirum sensu accipiantur hæ voces, *Analogia fidei*. Nam analogia omnis, seu proportio, cum sit inter duo, quorum unum comparatur ad alterum, perplexum, & dubium manet, an per eas voces importetur proportio, seu comparatio *Verbi DEi ad fidem*; an verò comparatio seu proportio *fidei ad Verbum DEi*, quorum neutrum videtur intelligi: si enim intelligatur proportio *Verbi DEi ad fidem*, sensus erit: *Verbum DEi exponendum esse per respectum ad fidem, seu articulos fidei, qui credendi sunt*, per quod habetur, quòd non Verbum DEi sit regula, seu mensura fidei, sed è contra fidem, seu articulos fidei esse regulam, & mensuram expositionis *Verbi DEi*. Si verò intelligatur secundum, scilicet comparatio, seu proportio *fidei ad Verbum DEi*, sensus erit: *Verbum DEi esse exponendum secundum proportionem, quam fides, seu res credenda habent ad Verbum DEi*. Per quod non satis determinatur, qua in re sit ea proportio; & videtur esse circulus petitionis principii, cum juxta hunc modum conjunctim dicatur:

Verbum DEi sic exponendum, quia res credenda sic intelligenda est: & vicissim,

hunc articulum sic intelligendum, quia Verbum DEI, quod est regula fidei, debet sic intelligi.

Quòd autem per Verba citata velint, ut Verbum DEI per respectum ad fidem, seu articulos credendos exponatur, atq; sic articulos suæ fidei constituent pro regula, & mensura expositionis Verbi DEI, indicatur sufficienter in versione Gallica Bibliorum Genevensium Anni 1573. in cujus Præfatione versionis Authores, spiritu privato afflati profitentur, se in ea adornanda varia addidisse, imminuisse, detraxisse, aut plures hebraicos loquendi modos emolisse; *Ufos in eo sancta aliqua libertate, (verba sunt eorum) secundum quod DEO placuit illis elargiri de suo discretionis spiritu.* Deinde addunt, pro sua scilicet autoritate; *relinquere se aliis libertatem Scripturam sacram convertendi, eâ tamen conditione adjunctâ; dummodo eorum versio conformis sit nostris articulis fidei.* Quâ libertate usi sunt versores Bibliorû Hungaricorum, qui in quinq; primis successivis editionibus, uti fatentur in præfatione editionis sextæ Amstelodamensis Anni 1685. aliquot millia vocum, & constructionum omiserunt, aliquot item millia de suo addentes, ea à sacra scripturæ ver-

ræ verbis non distinxerunt, aliqua im-
mutârunt; scilicet servare volentes
mandatum DEi Deut. 4. v. 2. Apoc. 22.
v. 19. quô vetamur Scripturis sacris
quidpiam de nostro, tanquam à DEO
dictum addere, vel minuere.

Observe hic Lector benevole, inci-
denter, cum sic, uti fatentur, tractent
Scripturas sacras, quomodo sibi pos-
sunt blandiri, quod habeant purum &
sincerum Verbum DEi? quomodo au-
dent Ecclesiam suam dicere esse Eccle-
siam Christi, cujus juxta ipsos, nota,
& signum est sincera prædicatio Verbi
divini? Scriptura certè tot millenis
vocibus, & constructionibus mutila-
ta, tot item millenis additionibus di-
ctô superiùs modô aucta, immutata,
nec purum DEi Verbum est, nec sine-
rè prædicari potest; hæc incidenter
Redeo ad argumentum.

Attendi ad verba ultima; *dummodo*
eorum versio conformis sit nostris articulis
fidei. Ex quibus clarè colligitur, quod
articulos suæ fidei, faciant regulam, &
mensuram Verbi DEi, & non verbum
DEi, regulam articulorum suæ fidei,
quod tamen se facere jactant.

Sed & Plessæus eorum Doctor non
postremus, ait: *Ut interpretatio, quam*
Verbo DEi datus, aut recipimus, retineat

semper analogiam fidei, proportionata sit, aut correspondens corpori doctrina Christiana.

Per quod, quid aliud vult dicere, quàm, eò sensu exponendam esse Scripturam, servatâ semper analogiâ fidei, inquantùm in ea exponenda semper habendus sit respectus ad corpus fidei Calvinianæ, sive ad articulos creditos; ita ut nihil scriptû intelligatur, quod aliquo modo repugnet corpori doctrinæ Calvinianæ, seu eorum fidei Confessione. Quod, quid est aliud dicere, quàm Articulos Fidei, esse mensuram, & regulam expositionis, & interpretationis Verbi DEI?

51.

*Omnia Se-
cunda hanc
regulam
pretende-
re potest.*

Accedit, quòd æquali jure hanc regulam suis Articulis aptare possit Unitarius, Lutheranus, Anabaptista, æquè ac Calvinista, in quorum tamen fidei Articulis nunquam non erit discrepantia.

CAPUT X.

Temere usurpantes analogiam rationem, quàm malè Scripturam interpretentur.

52.
*Circum-
baptismus
analogia
ratio.*

Quàm perniciofa sit licentiosa analogiæ usurpatio, unicum hic adduco, quod circa baptismû tenent; de justitia hominis per solam fidem,

fidem, videbis capite sequenti. Clare dicit Salvator Christus: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non potest introire in regnum DEI* Joan. 3. v. 5. Et tamen ob hanc analogiæ rationem tenent, etiam alio liquore posse fieri baptismum in casu necessitatis. Fidelium Infantes salvari posse sine baptismo. Aliqui item, illegitimos non esse baptizandos &c. Quæ est ista boni viri pura Verbi DEI prædicatio? Dicitis, vos nihil credere, nihil credendum proponere, nisi quod in Verbo DEI expressum habetur; dum tamen id non succedit, eò proceditis, ut dicatis; Nihil esse credendum, nisi quod in Scriptura sacra expressum, vel deductum per necessarias consequentias ex Verbo DEI. Per quod licet magna via aperiatur, ut vobis dogmata genio arridentia cudatis, & veluti Scripturæ consentanea venditetis, cum sit pronum pro affectu suo cuiuslibet talem consequentiam fingere, quæ præoccupato animo appareat evidens, ubi alter eam nec probabilem judicabit, qualem putatis; v. g. quòd Papa sit Antichristus &c. nondum tamen hoc contenti, demum ad cæcam, & licentiosam analogiã fidei confugiendum existimatis, cujus prætextu, ut quemlibet

bet errorem sub prætextu Verbi DEI palliare, & adstruere possitis. Quantò clariùs, sinceriùs, & certius procedimus Catholici, cùm pro Regula fidei Verbum DEI, sive scriptum, sive traditum (quid enim interest dummodo utrumq; constet esse Verbum DEI) assignamus, eò sensu acceptum, quò illud intelligit, ac proponit Ecclesia, *Columna Veritatis*, 1. Tim. 3. v. 15. *Quam Spiritus Sanctus docet omnia*, Joh. 14. 26. At quid mirum? veritas aperta, nuda, ac simplex est; at mendacium & error multiplici ambage se involvit, ut fucata veri specie fallat, incautos.

CAPUT XI.

Omibus hæresibus fuit, & est proprium, non sensum suum ad sacras Scripturas, sed Scripturas sacras ad sensum suum accomodare.

53.
*Praxis
origo Hæ-
resion.*

UTinam omnes sequerentur monitum S. Hieronymi, ait is in Caput 10. Matt. *Prudens Lector cave superstitiosam intelligentiam, ut non tuo sensui attemperes scripturam, sed scriptura iungas sensum tuum.* Sed quia difficile quis avellitur ab eo, quod semel adamavit; id quod adamavit, vult esse veritatem; & quia falli non vult, non vult

vult convinci, quod falsus sit, ut ait S. Augustinus L. 1. Conf. c. 23. Fecerunt id omnes hæretici antiqui. De sui ævi notat Tertullianus de præscriptione C. 17. quòd Scripturas variè, ad dispositionem sui instituti perverterent, & fidei doctrinam pro arbitrio suo componerent. De Manichæis August. notat, quòd id viderentur agere, ut *suis cuiq; animus*, (sive propria animi persuasio) *author sit, quod in unaquaq; Scriptura probet, quod improbet.* Univer- sè S. Ambr. in Cap. 3. Ep. ad Titum. *Hæretici sunt, qui per verba Legis, Legem impugnant; proprium enim sensum verbis adstruunt Legis; ut perversitatem mentis suæ, Legis auctoritate commendent.* Hæc est origo Hæresum, ut observat S. Hilarius Lib. 7. de Trinitate contra Arianos. *Ex vitio malæ intelligentiæ, fidei extitisse dissidium, dum quod legitur, sensui potius coaptatur, quàm Lectioni sensus obtemperet.* Ex quo consequens est, ut quod subjungit, l. 8. *Fidem ipsi sibi potius constituent, quàm accipiant, dum nempe studio humana inanitatis inflati, quæ volunt sapiunt; & nolunt sapere, quæ vera sunt.* Fiunt hæc etiam nostræ ætate; ut dicere possimus, quod de temporibus Arianorum scripsit idem S. Hilarius ad Constantium Augustum: *Pe-*

riculosum, inquit, nobis admodum, atq; etiam miserabile est, tot nunc fides existere, quot voluntates, & tot nobis doctrinas, quot mores, dum aut ita fides scribuntur, ut volumus, aut ita ut volumus intelliguntur.

54.
Qualiter procedat Lutherus, ut firmet errorem de Justificatione per solam fidem.

Exempla dedit Lutherus, qui cum statuisset, (unicum addo plurimis omissis) quasi basin religionis à se condendæ, *Justitiam hominis per solam fidem*, advertens deinde instituto suo esse contrariam Epistolam S. Jacobi, præsertim verbis illis, c. 2. 24. *Ex operibus justificatur homo, & non ex fide tantum*, Epistolam illam, ab Ecclesia Universali pro Canonica agnitam, censuit ex Canone sacrorum Librorum recidendam. Ut doctrinam suam magis firmaret, Verbis Apostoli Pauli ad Rom. 3. v. 28. *Arbitramur enim justificari hominem per fidem, addidit solam*. Innumeras autem Novi Testamenti sententias, quibus operum justitia, & observatio mandatorum adstruitur, ut earum vim cluderet, constituit esse intelligendas non in sensu proprio, sed ironico, aut verbis ipsis directè contrario.

Quod si sic, ergo juxta illum verba illa: *si vis ad vitam ingredi, serva mandata*, Matth. 19. v. 17. debent intelligi in sensu ironico, & contrario, sensusq; eorum erit: *si vis ad vitam ingredi*

di, non serva mandata. Quo quid absurdius? Quòd si autem verba illa debent intelligi in sensu ironico, & contrario, ergo & ista in tali sensu erunt intelligenda: *Si praecepta mea servaveritis, manebitis in dilectione mea, sicut & ego Patris mei praecepta servavi, & maneo in ejus dilectione.* Joan. 15. v. 10. Jam hujus comparationis, vel una pars tantum intelligi debet in sensu ironico, & Contrario, vel utraque? Si una tantum, sensus erit: *Si praecepta mea non servaveritis, manebitis in dilectione mea,* (quod quis prudens dicet, dilectum sibi fore, si praecepta sua non servet) *quemadmodum ego praecepta Patris servavi, & maneo in ejus dilectione;* judicet jam prudenter quis, an prudens esset haec comparatio: *non servate mea praecepta, ut maneatis in dilectione mea, quemadmodum ego praecepta Patris servavi, & maneo in ejus dilectione.* Si autem utraque pars comparationis sumi debet in sensu ironico, & contrario, veluti hic dicitur per *Analogiam fidei*, sensus Verborum Christi Domini erit: *Si praecepta mea non servaveritis, manebitis in dilectione mea; sicut & ego Praecepta Patris mei non servavi, & maneo in ejus dilectione.* Scire autem de Filio DEI, quòd praecepta Patris non servaverit, an non sit sum-

summa blasphemia, conscientiosus judicet. Certè sic scripturas ad suum sensum accommodare est repugnantes ad se trahere, seq; ipsum constituere divini verbi interpretandi normam, & regulam, ut clarum est.

ss.
Alii Legibus natura accommodant sacras Scripturas,

Alii præfigentes dogmata suo genio, & præoccupato sensui placentia, pro solidissimo fundamento ponunt, in credendo, non tantùm attendendũ esse, quid sacra dicat Scriptura, sed etiam quid rerum natura ferat, quid ab humano intellectu sit perceptibile.

Quòd si tale aliquid in sacra Scriptura tradatur quod nostram intelligentiam superat, illud non in sensu proprio, sed in exotico, metaphorico, hyperbolico accipiendum esse dicunt. Hinc quia nunquam vident idem Corpus esse in duobus locis, vel sine externa dimensione, illud dicunt non posse fieri etiam per extraordinariam, & absolutam DEI potentiam; unde inferunt Corpus Christi Domini aliunde jam existens in Cœlo, in Eucharistia realiter esse non posse. Alii Verbum DEI, non esse incarnatum, non dari Mysterium SS. Trinitatis, & quidem eodem jure, quò priores, pessimè tamen omnes, quia ingenium suum præoccu-

ipatum

patum non captivant in obsequium fi-
dei.

Hinc etiam ulterius patet, Catho-
licos plus deferre Verbo DEI, quàm A-
catholicos; Catholici enim primas
deferunt Verbo DEI, secundas autem
ratiunculis ex infirma nostra intelli-
gentia, aut rerum naturalium Ordine
petitis. Acatholici è contra atten-
dunt ante omnia ad debilem suum sen-
sum, naturæque Leges, ut his consultis
pronuncient, in quem sensum sit acci-
piendū Verbum DEI. v. g. Discurrunt
Acatholici: *Non potest esse idem Corpus
in duobus locis, vel sine externa dimensione;
quia id nunquam experimur: atqui Cor-
pus Christi verè est in Coelo, ergo ne-
quit simul esse in Eucharistia; ergo ver-
ba Christi: Hoc est Corpus meum. Matth.
26. v. 26. sumenda sunt, non in pro-
prio sensu, sed Metaphorico, & alio
distincto à proprio. E contra Catho-
lici ita discurremus: Corpus Christi est
in Coelo, & est etiam verè, & realiter in
Eucharistia, quia ita postulat verborū
Christi genuina proprietates, & perpe-
tuus de eorum verborum intellectu
Ecclesiæ sensus; ergo per absolutam
DEI potentiam, idem Corpus potest
esse simul in duobus locis. In quibus
duobus argumentandi modis, apparet diffe-*

56.
Catholicū
plus tri-
buunt
verbo
DEI,
quàm A-
catholicū.

differentia hæc esse; quòd A catholici pro basi, & fundamento argumenti, ponant principium ex naturali experientia, vel humana ratione petitum, ex quo procedunt, & concludunt, an Verbum DEi sit accipiendum in sensu proprio, an metaphorico tantùm. Ex quo clarè patet, quòd dextro, uti dicitur, oculo aspiciant naturam, sinistro autem Verbum DEi, id est naturale rationis lumen ponunt pro regula sensûs verbi divini; cùm è contra Verbum DEi, qui est certissima, & suprema veritas, debeat esse regula luminis naturalis.

Catholici verò ante omnia attendimus, quis re ipsa sit Scripturæ sensus, quem dum deprehendimus, tum ex genuina Verbi DEi proprietate, à qua nihil est, quod nos compellat recedere; tum ex Ecclesiæ (quæ divinæ veritatis interpres est, juxta Jsaïæ 59. v. 21.) definitione, ac traditione, pro comperto habentes, Corpus Christi verè esse in Cælo, & in Sacramento, naturale illud principium modificamus dicentes: Licèt naturaliter, & secundùm ordinarias divinæ providentiæ leges, non possit idem corpus esse in duobus locis, potest tamen esse per absolutam DEi potentiam, quæ im-

sè tran-

se transcendit naturæ vim, seu naturalis luminis, aut rationis humanæ sibi relictæ infirmitatem: & sic dextrô oculo aspiciamus Verbum DEi, sinistrô naturam, ac obsequimur Apostolo cautè monenti, 1. Cor. 2. v. 5.

Ut Fides vestra non sit in sapientia hominum, sed in virtute DEi. Metiri non volumus divina Myſteria ſenſûs noſtri infirmâ ſapientiâ nec tractare divinos effectus opinione noſtra, ante oculos habentes illud Sap. 9. v. 16. Difficilè æſtimamus, quæ in terra ſunt: & quæ in proſpectu ſunt, invenimus cum labore. Quæ autem in Cœlis ſunt, quis investigabit? ſenſum autem tuum quis ſciet, niſi tu dederis ſapientiam &c. Sapienter agnovit Philoſophus 2. Met. c. 1. Quòd ſicut oculi Veſpertilionis ſe habent ad lumen diei, ita intellectus anima noſtræ ad maniſeſtiſſima natura. Quî igitur ſufficiens erit ſuo lumine naturali ad pervidenda ea, quæ ſupra naturam ſunt? ſed hæc non audit, qui non credit, niſi quod ſapit, nec amat ſenſum ſuum ſubjici Verbo DEi, ſed illud potiùs ad ſenſum ſuum ſectere intendit, cujus nimirùm fides eſt in ſapientia hominum, à qua nos dehortatur Apoſtolus, 1. Cor. 2. v. 5.

CAPUT XII.

*Fides specialis Reformatorum, non
nititur sacrâ Scripturâ ut Regulâ.*

57.
*Fides spe-
cialis Re-
formato-
rum.*

Specialem Reformatorum fidem vo-
co illam, quâ juxta Calvinum u-
nusquisq; fidelis, credere debet, se ju-
stum esse, & ad vitam æternam pro-
pter Christum ex speciali DEi benevo-
lentiâ præordinatum, in quo actu fi-
dem Justificantem dicunt consistere.
Dicit Calvinus L. 4. Inst. c. 17. §. 2.
*Hinc sequitur, ut nobis securè spondere au-
deamus, vitam æternam nostram esse, cujus
ipse (Christus) est heres: nec Regnum Cœ-
lorum quò jam ingressus est, posse magis no-
bis excidere, quàm ipsi.*

58.
*Non niti-
tur scri-
pturâ.*

Ponamus igitur Joannem Calvinum
stam credentem se esse justum, electum
à DEo, perventurum ad Cœlum. Quæ-
ro, in quo Verbo DEi scripto funde-
tur hic actus fidei, vel ex quo Verbo
DEi scripto inferatur per evidentem
consequentiam? si enim nec expressè
habetur in Verbo DEi, nec ex Verbo
DEi deducitur evidenti consequentiâ,
propositio illa: *Joannes Justus est per-
venturus ad Cœlum*; eò ipso vel credi
non potest, vel certè pro hoc actu fi-
dei, alia regula erit quærenda. Pro-
missio

missio generalis, quâ fidelibus ad finem perseveraturis, Christus promisit vitam æternam, non sufficit, ut evidenter inferam; Ergo Joannes est perventurus ad vitam æternam. Debet ergo applicari Joanni, quòd sit fidelis, & ad finem perseveraturus, & argumentum formari hoc modo:

Fidelis ad Finem perseveraturus perveniet ad vitam æternam; sed Joannes est fidelis ad finem perseveraturus: ergo perveniet ad vitam æternam, sed hoc ipsum, quòd Joannes sit fidelis ad finem perseveraturus, quòd id fide sit credendum, in quo Verbo DEi fundetur, quæstio recurrit, ut ex eo deducatur per evidentem consequentiam; ergo Joannes est perventurus ad vitam æternam?

Si dicas esse internam revelationem spiritûs; jam infero: ergo Verbû DEi scriptum non est unica, & adæquata regula fidei, nam interna illa revelatio, non est verbum DEi scriptum.

Si dicas certitudinem illam sufficienter fundari in eo, quod Rom. 8. 16. dicitur: *Ipsæ enim spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quòd sumus filii DEi* Contra est primò: quòd hic locus non possit accipi de certitudine fidei, sed tantum de certitudine morali, ne sit contrarius aliis textibus oppositum

svadentibus. v. g. Prov. 20. v. 9. *Quis potest dicere: mundum est cor meum, purus sum à peccato.* Eccl. 9. v. 1. *Sunt justi atque sapientes, & opera eorum in manu Dei: & tamen nescit homo, utrum amore, an odio dignus sit.* 1. Cor. 4. v. 4. *Nihil enim mihi conscius sum: sed non in hoc justificatus sum.*

Contra est secundò. Demus Reformatis cum sensum, quem intendunt, re ipsa cadere in locum citatum Apostoli ad Rom. 8. v. 16. adhuc tamen nihil facit ad rem propositã; aliud enim est ex citato textu quasi reflexè haberi unicuique justo per interioris spiritûs persuasionem, aut revelationem constare certò de sua justitia; aliud hunc ipsum textum posse directè, & ut propriam regulam ad hoc conducere, ut hic justus, puta Joannes in se former actum fidei de sua justitia, quod clarum est, fieri non posse; cùm textus ille, loquutio illa divina nihil dicat, de cuiusque hominis, vel Joannis Justitia, sed solùm quasi conditionatè affirmet, quòd ei qui justus est, per internum spiritûs testimonium, certò constet, quòd sit Filius Dei. Ex quo apparet fidem illam, seu persuasionem non haberi in justis à spiritu sancto per *scripturam* loquente; sed ab interiore ejusdem spi-
ritûs

ritus testimonio, quod non est Verbum DEI scriptum. Ex quo discursu denique clarum est, Fidem specialem Reformatorum, si quæ datur in rerum natura, non in Verbo DEI scripto fundari tanquam in regula fidei, sed habere aliam specialem regulam, & consequenter, quod erat probandum, Verbum DEI scriptum non esse regulam omnis veritatis credendæ.

CAPUT XIII.

De recursu Acatholicorum ad Principes, & Magistratus seculares in rebus fidei controversis.

Dicunt quidem Acatholici, se non aliam Regulam habere, quàm Verbum DEI scriptum, nec alium controversiarum Judicem, quam Spiritum Sanctum per scripturas loquentem, ac hoc titulo rejiciunt Pontificis auctoritatem, Ecclesiæ, ac Conciliorum definitionem, Verbũ DEI traditum, tanquam humana, atq; profana; ipsi verò ad Magistratus, Lajcos, ac profanos, non tantum quoad externũ regimen; sed etiam quoad fidei dogmata recurrunt, eorum oracula audiunt, horum definitioni se submitunt. Sic in Hollandia audiunt à statibus Hollandiæ.

69.
Lajci Principes & Magistratus, Judices controversiarum apud Acatholicos.

In Scotia acceperunt sub Jacobo sexto à Parlamento, ac aliis Judicibus secularibus fidei confessionem. Rex Magnæ Britannæ absolutum caput Ecclesiæ Anglicanæ agnoscitur.

In Transylvania ad ortam de Cœna Domini Controversiam definiendam requisitus Princeps Joannes Sigismundus Arianus Enyedini synodum indicit, ac Judicem Controversiæ Georgium Blandratam Medicum constituit. Unitariis circa Baptismum dissidentibus Judex fuit Princeps Transylvaniæ Georgius Rákóczi Calvinista, illisq; imposuit, ut in posterum non modò adultos, sed & infantes, & quidem non per trinam immersionem, ut eorum Religio præscribit, sed per abluionem, ac consuetâ formâ: in Nomine Patris, & Filii & Spiritûs Sancti (quæ antea non servabantur) baptizarent. Alia exempla brevitatis causâ omitto.

60.

*Imutilis
recursus
ad Magi-
stratus
Lajcos.*

Sed cui bono talis recursus? vel enim habent Ministri A catholici spiritum DEi privatum quo Dogmata fidei possint discernere, vel non habent? si non habent, cur se habere jactant? aut quomodo possunt supponere, quòd eum habeant Principes, & Magistratus seculares, cum spiritus hic, magis competat Pastoribus Ecclesiæ, quos Chri-

Christus constituit regere Ecclesiam suam. Si verò habent Ministri Ecclesie, hunc spiritum, cur recurrunt ad magistratus, & Principes seculares? cur ipsi non possunt controversias componere? immo quomodo possunt controversie inter Ministros oriri, cum Spiritus Dei contraria dictare non possit, sed omnes faciat in unam veritatem conspirare, juxta Act. 4. v. 32.

Item quâ ratione illi, qui se tali spiritu donatos judicant, & censent certam sibi ab illo veritatē inspirari, consentire possunt in recursum, vel appellationem ad Principem, vel Magistratum secularē? cum id re ipsa esset (ut nobis variè objiciunt) ad humanum judicium provocare, & veritatem Dei, periculo profanæ, & falsæ definitionis exponere. Non enim apparet, ex quo principio hi Judices possint de rebus fidei certam proferre sententiam, cum non supponantur, ex ipsa rei natura esse instructiores Ministris, & Doctoribus Ecclesie, nec convenit, ut Grex dirigat, & regat Pastorem. Nec dici potest, quòd ad hoc sint adjuvandi speciali assistentiâ Spiritûs Sancti, cum juxta Apostolum, ad Eph. 4. v. 12. non Principes, aut Magistratus seculares, sed Pastores, & Doctores Christus con-

6r.
An M^o
gistratus
spiritu
privato
præditus

stituerit Ecclesiæ, in opus Ministerii, in
edificationem Corporis Christi: donec occur-
ramus omnes in unitatem fidei, &c. Ut
iam non simus parvuli fluctuantes, & cir-
cumferamur omni vento doctrinæ. v. 14.
 Unde etiam sequitur, quòd cum tali-
 um Judicum sententia ex nullo capite
 firmitatem habeat, non teneatur quis
 contrarium sentiens, in conscientia
 obtemperare, sed ad summum externa
 specie, & politicâ ratione silentium, &
 pacem servare, licet A catholicus sit;
 siquidem etiam post talium Judicum
 sententiam, ad quam recurrerat, æquè,
 ac ante illam, omnia maneat incerta,
 & controversa.

62.)
 Certius a-
 gunt Ca-
 tholici.

Certiùs, & firmiùs procedimus Ca-
 tholici in fidei, ac salutis negotio: ubi
 enim aliqua perplexitas, vel contro-
 versia occurrit circa fidei veritatem,
 non recurrimus ad spiritum privatum,
 non ad Principes seculares, sed ipsius
 Ecclesiæ (adversùs quam, in petra fun-
 datam, firmamentum & columnam ve-
 ritatis, à Christo stabilitam, nullam
 unquam hæresim prævaliturâ scimus.
 Matth. 16. v. 18. 1. Tim. 3. v. 15. Ea su-
 per re sensum, Traditionem, definitio-
 nemve exquirimus; ubi de ea consti-
 terit, simpliciter, & promptè, imóbi-
 les, unanimes acquiescimus, & adhæ-
 remus;

remus; certi, Ecclesiam esse indubitata Spiritus Sancti interpretem, & quidquid illa tradiderit, definiyeritq;, infallibilem esse, ac æternam veritatem Isa. 59. v. 21.

E contra per recursum ad potestates seculares obtineri non potest, ut eorum definitioni immobiliter, & unanimiter acquiescatur; quandoquidem idem Princeps, aut ejus successor, vel Magistratus secularis, liberrimè potest ab eo, quod priùs statutum est, recedere, neq; unquam omnes, qui eandem sectam profitentur, in eadem dogmata sint consensuri. Quare necesse est fluctuare omnia. Exemplo sit Jacobus sextus Rex Scotiæ, qui juratus subscripsit Confessioni Calvinistarum Puritanorum Scotiæ, protestatusque est, se omnibus illis articulis assentiri in conscientia, ut indubitatae veritati DEI; vocatus verò ad coronam Angliæ, factus est Protestans, seu Formalista, & auctoritate sua convocavit synodum, in qua edita est Confessio Fidei Antipuritana, Ritus varios Ecclesiæ fanciens, & præcipiens, quos Puritani ad Idololatriam, & superstitionem pertinere contendunt. Quod videntes Puritani, fremebant quidem, sed tamen Regem dictum pro capite Ecclesiæ et-

63

*Principes
& Magi-
stratus
seculares
sua statu-
ta mu-
tant.*

iam jure jurando agnoscebant. Joannes Sigismundus de Zápolya Princeps Transylvaniæ, ex Catholico factus Lutheranus, ex Lutherano Calvinista, ex Calvinista Arianus.

Aliorum Principum Exempla non adduco, qui prout occasio ferebat, jam sequebantur Lutherum, jam Calvinum, vel è diverso, jam hos, jam illos amplectebantur fidei articulos, & subditis suis ex aulis oracula dabant. Divergens semel in certis partibus Sacerdos noster, ab homine, à quo hospitio erat exceptus quærebat: quænam ibi Religionis forma servaretur? responsi locò accepit: anno priore hoc, illudve creditum fuisse: nescire verò quid anno sequenti essent credituri; propterea, quòd credendorum formula nondum emanasset ex Aula Principis.

64.
Jugè du-
rum Mi-
nistros
Acatoli-
corum.

Rectè hic Ministris Acatolicis illud applicari potest: *Qui timeat pruriam, irruet super eos nix.* Job. 6. v. 16. Nam falsò prætextu libertatis Evangelicæ à Vicarii Christi obedientia, quam Tyrannicam vocant, se subducentes, nunc à Principibus, & Magistratibus secularibus, in rebus fidei sibi jurisdictionem usurpantibus definitiones accipere debent; quod vel ex eo illis durissimum videri deberet, quòd exer-

ceatur in eos, qui juxta principia religionis suæ, se Spiritu DEi instructos ad id, quod credere debent, esse existent.

Si dicas: Principes, vel Magistratus seculares dum aliquid definiunt in rebus fidei, non stringunt conscientias, ut subditi non possint contrarium sentire in animo, sed tantum per id consulunt tranquillitati publicæ, ne videatur dissensio animorum, ne tumultus orientur; permittunt cuilibet suum sentire; sciunt enim, quod *Justus in fide sua vivet*. Habac. 2. v. 4.

R. Ergo hoc ipso Regula fidei, & judices in rebus fidei esse non possunt, & post illorum decisionem controversiæ fidei manebunt indecisæ. Præterquã, quod hoc sit ludere in negotio salutis æternæ, si idea Religionis assumatur, quæ politicæ paci subserviat, & quid cultus DEi, quid veritas exigat, non attendatur. Si servata tantum externa specie religionis præscriptæ, relinquatur libertas credendi, quod cuique placitum est, subrepet libertas nihil credendi, sicque ruet misera anima in Atheismum, Epicurismum, & tandem in æternæ damnationis barathrum.

Illud ex Habacuc citatum allegabat in sua Epistola Rex Angliæ, quâ hortabatur

batur Principes Europæ, ut suum secuti exemplum, scripturas ipsimet volventes, normam credendi ipsi conficiant, quando inquit, *Justus ex fide sua vivet, & unusquisque fit fide propria salvus.* Sed parùm scitè; nam Habacuc 2. v. 4. dicitur: *Justum in fide sua victurum, sua* inquam, quam quisq; subjectivè (ut dicunt) habeat in semetipso; non verò quasi ex parte credendorum, quisq; debeat sibi fidem fabricare propriam & specialem; & non potiùs, ut credat ea, quæ credenda proponit Ecclesia; aliàs etiam Gentilis fabricando sibi fidem, in ea esse justus, & salvari posset. Hinc vides, quòd nec hic possint A Catholicis pedem figere, & de suis Articulis certitudinem habere.

CAPUT XIV.

*Synodi A Catholicorum ineptæ ad
sopiendas controversias fidei.*

65.
Historia
Synodi
Calviniana.

UT ostendam, nec per Synodos quidem suas, posse ab A Catholicis controversias fidei definiri, unicam eamq; celeberrimam prioris seculi sub exordia celebratam proponam; ex ejus consideratione clarum erit, Synodos A Catholicorum ad hoc negotium ineptas esse. Inter Leydenses Reformato-

matorū Theologiæ Professores in Hollandia, Jacobum Arminium, & Franciscum Gommarum, eorūmq; aſſeclas, circa divinam providentiam, hominūmq; ſeu Prædeſtinationem, ſeu reprobationem, aliāq; annexa decreta, gravis & turbulenta, ac Reformatæ Religioni ſcandalofa orta fuit controverſia. Arminiani propter Libellum Ordinibus Hollandiæ porrectū dicti ſunt Remonſtrantes, Gommariftæ, propter reſponſum ei Libello oppoſitum, appellati ſunt Contra-Remonſtrantes. Initio Arminiani ad Politicum Magiſtratum, ſtatus, inquam, Hollandiæ recurrunt, tanquam ad Legitimum Controverſiarum fidei Judicem. Magiſtratus Patrocinium Arminianorum, ſeu Remonſtrantium ſuſcipit, pro Authoritate ſua Synodum cogit, decretum edit Arminianis favens, Gommariftarum autem ſententiā damnat, ac doceri vetat. Acquieſcunt Arminiani ſeu Remonſtrantes, per Synodum Spiritum Sanctum loquutum eſſe recognoſcunt. Tumultuantur è diverſo Gommariftæ ſeu Contra-Remonſtrantes, & negant fidei controverſiarum cognitionē Magiſtratui politico competere, ac vehementi ſcripto ipſos ordines aggreſſi demonſtrant, quantæ ex Remonſtrantium

eium conatu corruptelæ suboriri possint. Placuit ergo Ordinibus Hollandiæ, ut res finiretur cum majori auctoritate, ex omnibus Regnis, & Provinciis, ubi Reformata vigeat Religio, viros eruditos suis sumptibus evocare, & quasi Generalem synodum cogere, quæ Dordraci celebrata est per complures sessiones.

66.
Decisio
Synodi.

In Synodo probata est sententia Contra - Remonstrantium quæ prius fuit damnata, & prohibita; Doctrina verò Remonstrantium prius probata, condemnata est, quò verò fructu, attende; ut videas Synodi tam operosæ inanitatem.

67.
Oblucta-
tio Remon-
strantium

Primò, inde se Remonstrantes contra Synodi Decreta, in suis assertionibus magis (ut ita dicam) obstinârunt, ac obfirmârunt; non iis solùm cavillationibus usi, quibus olim Ariani contra Synodum Nicænam, & moderni A-catholici contra Tridentinam, eidem parere noluerunt. v. g. Quòd Synodus libera non fuerit, quòd ipsi non fuerint auditi, quòd Synodi Patres, partim propriâ animi inductione, partim Principum voluntate præoccupati, anticipatas jam, & deliberatas sententias ad eam tulerint, quæ & his similia po-
tiori

riori jure poterant adferre, quippe ab illa Synodo durè habiti.

Verùm insuper ex suæ Doctrinæ Calvinianæ principiis obluetabantur Synodo: quòd scilicet secundùm suam Religionem Reformatam alium judicem controversiarum non agnoscant præter Verbum DEi; ipsi autem jurare sint parati, quòd in propugnandis suis dogmatibus solo Verbo DEi, eòq; evidenti niterentur. Ad hæc, secundùm suæ Religionis principia urgebant libertatem Evangelicam, secundùm quam, non debent arctari conscientiæ, sed debet relinqui libertas unicuiq; in credèdo, quod credendũ unicuiq; juxta Verbũ DEi demonstrat, ac svadèt interior spiritus; sibi autẽ interiorẽ spiritum sic svadere. Taliter discurrebant, & bene quidem juxta religionis suæ principia. Quid ad hos questus Remonstrantium responsum? Auditis Patrũ sententiis, edixerunt nomine Synodi Remonstrantibus Synodi Præsides:

Quandoquidem res auctoritate summi Magistratũs agitur, acquiescere debetis: Vestris Conscientiis non imperamus: relinquitur vobis liberum judicium privatum; non verò publicum verbo, aut calamo expressum.

Vide Sandæum Part. I. Hyd. Holland. l.

2. c. 3.

68.

*Synodus decisionẽ qualificat, quã nihil de-
suivisset.*

Re.

Refle&te jam animum Lector, & ob-
 ſerva. Ad componendas graviffimas
 fidei controverfias, & uti utraq; pars
 fatetur, fundamentales circa veritates
 Religionis, conveniunt ex Anglia,
 Gallia, Germania, Belgio primaria Re-
 ligionis Reformatæ Capita; Synodus
 celebratur, de articulis fidei fit difce-
 ptatio, examinatur, quid de iis è ver-
 bo DEi fit ſentiendum. Omnibus per-
 penfis damnantur ſententiæ Remon-
 ſtrantium; ſententiæ Contra-Remon-
 ſtrantium oppoſitæ, cum aliqua modi-
 ficatione, ut veritates Evangelicæ de-
 finiuntur, ac ut ab omnibus tenendæ
 ſub graviffimis pœnis proponuntur, &
 promulgantur. Poſt omnia verò, de-
 clarat Synodus, quòd nullius conſci-
 entiam velit reſtringere, nec ad ea, quæ
 definita ſunt, acceptanda, tanquam ad
 veritates fidei obligare; ſed ſolùm, ne
 quis verbo, vel ſcripto contrarium, &
 quidquam publicè doceat; liberum eſ-
 ſe cuilibet privatim tenere, quod illi
 ſua dictat conſcientia, conſequenter
 ab iis, quæ definita ſunt in Synodo,
 ſalvâ conſcientiâ, & fide, liberum eſſe
 recedere.

Ergo ea tantùm de Cauſa tam ope-
 roſa Synodus ex tot Religionis Refor-
 matae Proceribus: & Miniſtris coge-
 batur,

batur, ut externæ solummodo paci, & tranquillitati, politicæq; rei, non autem fidei sinceritati, tranquillitati conscientiarum, salutem animarum consulere-
retur: neq; ut constaret fidelibus, quid in præsentis puncto, juxta Verbum DEi credendum necessariò sit; sed tantùm ut scirent, quænam eis externè, ita nunc postulante rerum statu, atque ob bonum pacis, quasi politica religionis forma tenenda: cæteroquin videri eas res esse ad salutem indifferentes, cùm teneat quisq; privato judicio, quod suâ sibi conscientia magis conforme veritati, consulto Verbo DEi, dictaverit.

Ex quo sequitur, quòd, si alia vice res rudescerent illæ controversiæ, pro-
ut mutabiles sunt affectus hominum, & factio alia prævaleret, Principes, & Magistratus possint coactâ aliâ Syno-
do, ita jam postulante publica tran-
quillitate oppositas assertiones defini-
re velut Verbo DEi consentaneas, ad-
dito solùm: *nullam vim inferri consci-*
entiis.

DEus bone! cùm magna illa Conci-
lia Nicænum, Ephesinum &c. Contro-
versias Fidei sub anathemate definie-
bant, an tantùm id habebant proposi-
tum, quid de Mysteriis fidei exteriùs

69.

Synodi
primiti-
væ Eccle-
siæ non sic
processerunt.

ſentiendum ſit, & non etiam quid in-
ternè credendum? quaſi verò Spiritus
Sanctus, quem Chriſtus promiſit Ec-
cleſiæ ſuæ. Joan. 14. v. 26. non eſſet
eam docturus omnem veritatem, ſed
tantum ſuggeſturus, quænam externa
religionis forma, aut publicæ doctri-
næ ratio, in hac, vel illa conditione
rerum politicæ paci conſervandæ ma-
gis opportuna foret; ſive illa interim
ſit vera, ſive falſa, ad ſalutem condu-
cens, aut contraria ſaluti, quod vel co-
gitare impium eſt, & execrabile.

70.
*Fluctua-
tio Syno-
di. Oli-
viganti-
um.*

Vide igitur Lector! quanta hîc flu-
ctuatîo ſententiarum, in re tanti mo-
menti, quanta inconstantia, & pertur-
batio. Primò enim ipſi Magiſtratus
politici, qui prius impulſi à Remon-
ſtrantibus, juxta Verbum DEi, ut dice-
bant, juxta exemplum aliorum, ſuæ
religionis Principum, earum contro-
verſiarum judicium ſibi competere pro-
nunciantes, aſſertiones Contra-Re-
monſtrantium, tanquam DEo injurio-
ſas, & in Reformatam Religionem con-
tumelioſas pronunciant, & publicè ve-
tant: deinde mutatò affectu, eadem
ſuprema authoritate, eaſdem aſſer-
tiones tanquam Verbo DEi conſenta-
neas, ab animarum Paſtoribus publicè
docendas, defendendâsq; definiunt,
ipſos

ipsosq; Remonstrantes cum suis sententiis, quas prius Verbo DEi conformes definiverant, damnant, persequuntur, & nisi conditionibus durissimis sibi propositis subscribant, proscribunt, atq; relegant. Neq; enim tantum Synodus, ut habet ejus Præfatio, jussu, & autoritate ordinum Hollandiæ congregata est, sed etiam nutu, & mandatô directâ; unde illud assiduum est in actis Synodi: *Sic mandârunt Ordines &c.*

Quid hic Contra-Remonstrantes? nimirum jam Magistratus Politici, cui antea scriptô acerbô, negaverant competere auctoritatem ullam in hac parte, ejusdem, inquam, Magistratûs Decreta, Synodi nomine vestita, ac subornata, ut Evangelicas veritates suscipiunt, & exosculantur. E contra Remonstrantes, qui antea Magistratum politicum pro summo causarum fidei judice acceptaverant, jam se videntes ab eo Synodi operâ damnatos, ejusdem, & Synodi judicium, ut incompetens rejiciunt, testanturq; se nullum controversiarum judicem admittere, præter Verbum DEi.

In eo deniq; convenit utraq; pars litigantium, quòd dicat: *Verbum DEi, solum in sacris literis expressum, esse regulam,*

71.

Inconstantia litigantium.

72.

Reformati per Synodos controversiam,

as deci- lam, & normam fidei; Spiritus Sanctus ve-
dere non ro, illuminans corda electorum, testificatur
possunt. de veritate, obfignans eam in animis ipsorū.

Duo allegantur: Scriptura, ut Regula fidei, & Spiritus interior veritatem in cordibus obfignans. Sed cum utraq; pars, utrumq; pro se alleget, nimirum, se sequi Scripturam sacram, & habere pro se testimonium internum Spiritus Sancti; quamdiu ad hæc nullus accedet iudex legitimus, qui de legitimo Scripturæ sensu, & Spiritus interni sinceritate sententiam ferat modus non est, ut controversiæ finis imponatur, & Ecclesiæ sincera pax reddatur: Jam juxta Reformatos Synodus non potest esse talis iudex, qui tenent, non eo ipso esse Scripturæ interpretationem verã, quod fuerit sic à Concilio explicata, & recepta, sed Concilii definitionem adhuc examinari posse ad Verbi Divini regulam, à quovis privato fidei, docto, indocto, Viro, Muliere; quam si iudicet per privatum Spiritum minus consentire cum Verbo DEI, salva fide possit Concilii definitionem rejicere. Ergo etiam post Synodum apud Reformatos, perinde manent omnia incerta, & controversa, ac ante illam erant.

72. Ad extremum manifestum est, in to-
Etiam his to negotio recurrere Circulum vitio-
lum,

sum, dum pro fidei veritate dignoscenda, à spiritu singulorum privato provocatur ad Synodum, & ab hac singuli remittuntur ad spiritum privatum.

circulus vitiosus.

Dicunt, de sua privata religione iudex est unusquisq; ; de Ecclesiæ fide statuit Ecclesia. Contra est, tam ineptè id affertur, ac si diceretur, quòd alia sit fides membrorum, alia corporis. Apostolus apertè denunciat Ephes. 4. Christum posuisse in Ecclesia Pastores, Doctores, &c. qui ita Corpus Christi, quod est Ecclesia, ædificent, ut tandè, *occurramus omnes* (id est universè singuli) *in unitatem fidei, &c. & non circumferamur omni vento doctrinæ.*

74.
Solutio difficultatis ineptæ

Ad hæc ; vel fides, quam sibi statuit Ecclesia, est certa, & infallibilis, vel dubia, atq; fallax? si dubia, & fallax ; ergo hoc ipso non erit Ecclesia DEi, quæ debet esse *Columna & Firmamentum veritatis.* 1. Tim. 3. v. 15. si verò est certa, & infallibilis ; ergo non sunt permittendi singuli privati suam sibi fidem ex proprio spiritu fabricare, cùm clarum sit, eam futuram falsam, si fuerit Ecclesiæ fidei contraria.

CAPUT XV.

Summa doctrinæ A catholicorum de Regula fidei.

75.
In constā-
tia Aca-
dicorum.

Primò dicunt, nihil se credere, vel credendum proponere, nisi quod est disertè expressum in sacra Scriptura. Secundò, dum hìc non subsistunt, deflectunt ad consequentias legitimas, & evidenter ex sacra Scriptura deducunt. Tertiò, à consequentiis, confugiunt ad implexam fidei Analogiam, ipsa vocabuli obscuritate rem involventes, & nihil satis certi determinantes. Quartò, Spiritus privatus est illis norma proxima, applicans rebus credendis ipsam regulam credendi, sive Scripturam sacram; isto volunt discernere sensum verum scripturæ à falso, consequenter credenda à non credendis. Recurrunt ad Magistratus seculares, celebrant Synodos, & Concilia, eorúmque definitionem: demùm subjiciunt spiritui privato examinandam, fluctuantes in omnibus, nec habentes, ubi pedem figant; Re ipsa tamen pro regula fidei habent sua præoccupata judicia, quibus perperam accommodant divinarum scripturarum interpretationem, non verò judicia sua subjiciunt Scripturis sacris. Moles tota Religionis eorum similis est statuæ, quam vidit in somniis Nabuchodonosor, ut quæ dici potest, quòd caput

put videatur habere aureum, puta speciosum prætextum reformationis Ecclesiæ, puritatem Evangelii &c. pedes autem fictiles, hoc est sensa, ac inventa humana, pro Divini spiritûs persuasione falsò obtrusa. Adde articulum primarium Acatholicorum: *hominem justificari per solam fidem*; quid aliud, quàm sacræ, & divinæ doctrinæ everisionem, ac scelerum omnium lutum deprehendes; si enim rectè attendas, spiritus quidem privatus, omnis erroris, & hæresis Coeca latebra est; justitia autem solus fidei, omnis nequitiae prostibulum, & spurcitiae volutabrum.

CAPUT XVI.

Ecclesiæ Catholicæ in fidei causa procedendi ratio.

Modus procedendi Ecclesiæ Romano-Catholicæ est rationi consentaneus, simplex, ac genuinus, prudentiæq; Christianæ conveniens. Catholicum enim illinc Divinæ potentiae supereminentem excellentiam, hinc humanæ intelligentiæ imbecillitatem attendentes, ubi DEUM aliquid in Scriptura sacra revelasse constat, continuò sensum suum omnem, supremæ ejus authoritati submittentes ac-

76.
Ecclesia
procedit
sapienter.

ceptant, creduntq; esse possibile, quid-
quid ex adverso humana ratio, sibi re-
lictâ obstrepat; persuasum habentes,
quòd DEus plura possit facere, quàm
homo possit intellectu capere; quòd

77.

Non ful-
cit Verbū
DEi hu-
mano sen-
su.

major sit DEus corde nostro. 1. Joan. 3. ✕.

20. Æmulari studentes illam cœlesti-
um animalium obedientiam, de qua
scriptum est. Ezech. 1. ✕. 25. *Cum fie-
ret vox super firmamentum, quod erat super
Caput eorum, stabant & submittebant alas
suas.* Quòd si quæ occurrat super le-
gitimo sensu scripturæ gravis dubita-
tio, non privato spiritui, aut iudicio
confidunt, sed exquirunt sensum, &
Traditionem à Temporibus Apostoli-
cis ab Ecclesia, cùm sciant, & credant,
eam nec falli, nec fallere posse, cùm sit
juxta Apostolum, *columna & firmamen-
tum veritatis.* 1. Tim. 3. ✕. 15.

Nec per hoc, ut nobis ineptè objici-
tur, derogamus Verbo DEi, quasi verò
illud incertum haberemus, donec ab
hominibus accipiat quasi precariò cer-
titudinem. Nam & ipsi Reformati, qui
sibi attribuunt spiritum privatum in-
terpretandi scripturas, homines sunt,
& tamen per Reformatos ad horum
spiritum recurrendo non derogatur
juxta eorum doctrinam Verbo DEi;
longè igitur minùs recurrendo ad Ec-
clesi-

clesiam, de qua certum est, quòd habeat Spiritum DEi, vel ad ejus Pastores in universali Concilio Ecclesiam repræsentantes, cùm Ecclesiæ DEi, & non spiritui privatorum, DEus promiserit spiritum suum, & eam constituerit *columnam & firmamentum veritatis.* I. Tim. 3. v. 15.

Abfit: ut dicamus, vel teneam⁹, Verbum DEi fulciri humano subsidio, nam ùt dixi, ubi evidens est Verbi DEi sensus, ei sinè mora subjicimus nostram humanam intelligentiam; ubi autem incertus, & perplexus est, cùm tunc nòdum perfectè nobis loquatur DEus, recurrendum ad eos est, quos Verbi sui constituit interpretes, qualis nobis est Ecclesia. Ecclesiæ declaratione accedente, pari obedientiâ subjicimus nos Verbo DEi, in sensu ab Ecclesia declarato, ac proposito.

Qua proinde ratione non fulcit Ecclesia Verbum DEi, quasi ei auctoritatem tribuens, sed tantùm id efficit, ut nobis jam constet, DEum nobis isto sensu loqui; quo proposito, ei, ùt à DEo profecto fidem habemus, non propter humanam Ecclesiæ auctoritatem, per se præcisè sumptam, sed propter divinam revelationem nobis Ecclesiæ Ministerio manifestatam. Si-

cut dum DEUS nobis loquitur per Prophetas, non credimus, ob Prophetæ loquutionem præcisè per se sumptam, sed credimus ob locutionem DEI, nobis per locutionem Prophetæ manifestatam. Quòd verò manifestationem loquutionis divinæ potiùs ab Ecclesia, quàm à privato alicujus spiritu accipiamus, convenientissimum est, cùm illam constet nobis ex Scriptura esse *Columnam veritatis*, non verò spiritum alicujus privatum; Illi potiùs credimus dicenti, quòd hoc, illùdve, hòc, vel illò sensu loquatur DEUS, cùm *Columna veritatis* falsum dicere non possit, possit verò spiritus privatus, uti patet in Prophetis falsis, qui putantes se loqui Verbũ DEI, loquebantur Verbum erroris, juxta Ezech. *Ait Dominus, cum ego non sim loquutus* C. 13. v. 7.

78.
A judicio
A catholicorum
ap-
pellamus
ad Eccle-
siam.

Ad hominum ergo Judicia non recurrimus à sacra Scriptura, uti nobis falsò objicitur; hoc enim tunc solum verum esset, si ubi de Scripturæ sensu constaret, eò neglectò, contrà sentiremus, propter contrariam Ecclesiæ, vel Patrum authoritatem, quod nunquam facimus, nec Ecclesia, vel Patres id à nobis petunt. At ubi sensus Scripturæ dubius est, aut Controversus, ad Patres, aut Ecclesiæ sensum, recurrentes,

tes, non provocamus ad iudicia hominum à Scripturis sacris, sed à vobis, qui vos inaniter iactatis esse præditos spiritu DEI; supponimusq; Sanctorum Patrum, & Ecclesiæ iudicium immense prævalere iudicio vestro præoccupato, & vestris interpretationibus, quas detorquetis ad sensum vestrum.

CAPUT XVII.

De Traditionibus.

Nomine Traditionis generaliter intelligitur Doctrina, sive scripta, sive non scripta, quæ ab uno communicatur alteri. Ut etiam Paulus dicit: *Tenete Traditiones quas didicistis, sive per Sermonem, sive per Epistolam nostram.* 2. Thes. 2. v. 14. Communiter verò à Theologis intelligitur tantum *doctrina non scripta*, uni ab altero communicata. Vocatur autem *doctrina non scripta*, non quòd nullibi scripta sit, sed quòd non sit scripta à suo primo auctore.

Sunt autem Traditiones triplices: Primò Divinæ, & sunt dogmata à DEO revelata, quæ tamen scripta non sunt, v. g. Trium SS. Trinitatis personarum æqualitas. Quòd Spiritus Sanctus à Patre, & Filio, ut ab uno principio procedat,

79.
Quid &
quotu-
plex sit
Traditi-
tio.

cedat, &c. Secundò Apostolicæ, quæ ab Apostolis institutæ sunt, non tamen sinè assistentia Spiritûs Sancti; nihilominus non existant scriptæ in eorum Epistolis; & hæ sunt Apostolicæ propriè tales. Solent autem etiam divinæ Traditiones dici Apostolicæ, quòd ab eis primùm Ecclesiæ traditæ sint, cùm Ipsi seorsim eas à Christo accepissent. Et vicissim Apostolicæ Traditiones dicuntur divinæ, non quòd eas DEUS immediatè instituerit, sed quòd illas instituerint Apostoli cum assistentia Spiritûs Sancti. Taliter Epistolæ Apostolorum dicuntur divina, & Apostolica scripta. Tertiò Ecclesiasticæ sunt, quas Apostolorum successores induxerunt.

80.
Dignoscuntur Traditiones.

Porro illæ Traditiones habendæ sunt pro divinis, quas accepit semper pro talibus Ecclesia, quas acceperunt Apostoli à Christo docente, nec tamen sunt in Scriptura expressæ, v.g. Tot esse sacramenta; Item ea, quæ spectant ad materiam, & formam sacramentorum; pauca enim de his habemus, in Scriptura, & tamen certum est, materiam & formam sacramentorum non potuisse nisi à Christo institui. Illæ propriè habendæ pro Apostolicis, quæ fidem non concernunt, & tamen ab Uni-

versa

versa Ecclesia semper sunt retentæ, nec ab aliquo Concilio institutæ. v. g. De jejuniis Quadragesimali; & 4. Temporum. Quod à jejuniis sit sumenda Eucharistia. Pro Ecclesiasticis illæ demum habendæ, quæ ab aliquo Concilio, vel Pontifice post Apostolica tempora originem duxerunt. v. g. Ecclesias, sacra vasa, altaria benedici debere. &c.

Satis quidem constat ex decursu opusculi, in Scriptura sacra non contineri expressè totam Doctrinam necessariam sive de fide, sive de moribus, ac proinde præter Verbum DEi scriptum, requiri etiam Verbum DEi non scriptum, id est: Divinas & Apostolicas Traditiones: Hic tamen rationes hujus argumenti congero plures.

Primò si Traditiones tollas, nec de Scriptura sacra tibi constare potest, quod sit Verbum DEi, uti suprà dictum copiosè. Item non poterit constare de Scripturæ sensu; si enim auferatur Traditio, nulla ferè est sententia Veteris Testamenti in Hebræo tam aperta, quæ non possit verti in varios, imò impios sensus. Exemplum esto in primo versu Genesis Capite primo, qui juxta vulgatam nostram est perspicuus, sed juxta Hebræam varius: *In principio*

81.
Necessa-
riò ad-
mitten-
da.

cipio creavit DEum (succidit, destruxit, renovavit, elegit Cœlum, divinavit de Cœlo, creatus est ex hoc Cœlo, & hac terra) *Rursus Creavit DEus* (creârunt falsi Dii, Angeli, Magnates, sive Judices) *Cœlum & terram*, oritur hæc varietas tum ex varia, & multiplici significatione eorundem verborum, ex verborum in eadem, vel diversis conjugationibus, contraria significatione; ex maxima similitudine quarundam litterarum, distinctionum, & punctorum dissimilium commutatione inter se: tum ex eo, quòd sæpe subaudiuntur & omittantur non tantùm litteræ, sed etiam integræ dictiones, quòd sæpe redundant tam litteræ, quàm dictiones.

Secundò: cùm fides nitatur, & promotivo habeat loquutionem, seu revelationem DEi, & constet, quòd DEus non tantùm per suorum Amanuensium, seu scribarum Calamum loquutus sit, qui voluntatem suam olim primis Parentibus, ac Patriarchis per Angelos manifestavit: populum quondam suum per os Prophetarum instruxit, ac increpuit, minisq; terruit; cur non etiam per unicam JESU Christi Sponsam Ecclesiam, quæ ejus præsentiam habet usq; ad consummationem seculi. *Matt. 28. v. 20.*

Quæ ab eo animatur, docetur, gubernatur, quam spiritus veritatis docet omnem veritatem. Jo. 16. v. 13. Quam Apostolorum, & Discipulorum suorum vocali prædicatione docuit, cur inquam voluntatem suam non possit per Ecclesiam indicare?

Tertiò: In Veteri lege Ecclesiam suam DEUS vocali Traditione Patrum ad filios gubernavit, non verò Verbò scriptò; & Fides in Veteri Lege erat, ergo ad Fidem traditum Verbum DEi sufficit. Antecedens clarum est; Gen. 18. v. 19. dicitur: *Scio enim quòd præcepturus sit filius suis, & domui suæ post se, ut custodiant viam Domini, & faciant iudicium & justitiam.*

82.
*In Veteri
Lege Tra-
ditionum
usus.*

Quæ rogo mandata ab Abrahamo posteris dari poterant, nisi vocali Traditione accepta? cùm usq; ad Moysen posteriorem Abrahamo Ecclesia sine Scriptura fuerit; Nam Moyses primus in Scripturam redegit DEi Verbum. A Moysè iterum ad Christum Judæis solum concessa fuit Scriptura sacra, cùm tamen etiam extra Judæos alii fuerint fideles, ut clarum est in Job, & amicis ejus.

Quid quòd Judæi sæpius Traditione, quàm Scripturâ utebantur? Exod. 13. v. 8. & 14. *Narrabisq; Filio tuo, in die illo,*

illo, dicens: hoc est quod fecit mihi Dominus, quando egressus sum de Ægypto. *ſ. 14.* Cùmq; interrogaverit te Filius tuus cras, dicens: quid est hoc? respondebis ei: in manu forti eduxit nos Dominus de terra Ægypti, de domo servitutis. *Judic. 6. ſ. 13.* Ubi sunt mirabilia ejus, quæ narraverunt Patres nostri, atq; dixerunt: *Pſal. 43. ſ. 1.* **DEUS** auribus nostris audivimus, Patres nostri annuntiaverunt nobis, opus quod operatus es in diebus eorum, & in diebus antiquis. *Pſal. 77. ſ. 6.* Quanta mandavit Patribus nostris, nota facere ea filiis suis, ut cognoscat generatio altera. Filii qui nascentur & exurgent, & narrabunt filiis suis, ut ponant in DEO spem suam. *Eccl. 8. ſ. 11.* Non te prætereant narratio seniorum; ipsi enim didicerunt à Patribus suis: quoniam ab ipsis discas intellectum, & in tempore necessitatis dare responsum. Certè usq; ad Esdræ tempora nondum erant Scripturæ sacræ in librorum formam redactæ, ut commodè haberi possent, multumq; interdum temporis in illis inveniendis insumebatur; quod patet ex *4. Reg. 22. ſ. 13. & 8.* In Lege veteri igitur magis Ecclesia gubernabatur Verbo DEI tradito, quàm scripto.

83.
In Lege
Nova.

Quartò: In Nova Lege post Christi Domini Ascensionem non statim scripta sunt, quæ continentur in Evangelio,

lio, & tamen credebantur. S. Irenæus, qui vixit Año Christi 150, scribit, adhuc suo tempore quasdam Nationes Christianas extitisse, quæ Christianè vivebant, & in omni justitia, per solam veterem Apostolorum Traditionem conversarentur. Sicut ergo in Lege veteri, antequam Prophetarum scripta extitissent, fides extitit, & solum Verbum DEi traditum sufficiebat; ita in Lege nova antecesserunt Traditiones, & priores erant, quàm scripta Evangelistarum & Apostolorum. Ex Evangelistis, & Apostolis accipe aliqua ad fidem, & auctoritatem traditionibus conciliandam, & primò quidem generalia.

Si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus. Matth. 18. v. 17. Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usq; ad consummationem seculi. Matt. 28. v. 20. Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit. Luc. 10. v. 16. Deutr. 17. v. 8. & 12. jubet DEUS fideles in rebus judicatu difficilibus ad Sacerdotes Leviticos, & judicem illius temporis accedere, ad veritatem percipiendam, ac eorum sententiã ita sequi, ut qui per superbiã noluerit obedire, morte moriatur. Quò igitur majori animi sensu accipienda Christi

verba nos dirigentis ad suam Ecclesiam, cujus solum umbra, & Figura erat Synagoga. Si audiendus erat Christus, tunc, cum de Legis Mosaicæ statu adhuc verba faciens, dixit: *Super Cathedram Moysi, sederunt scribae, & Pharisei; omnia ergo quaecumq; dixerint vobis, servate, & facite.* Matt. 23. v. 2. Certè similiter audiendus est, dum Apostolos circa administrationem, & Gubernationem Ecclesiæ edocens, iis, eorumq; successoribus ait: *Non enim vos estis, qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis.* Matt. 10. v. 20. & alibi: *Amen dico vobis, quaecumq; alligaveritis super terram, erunt ligata & in Cælo.* Matth. 18. v. 18. Aliàs majorem authoritatem haberet Judaica Synagoga, quàm Christi Ecclesia. Hæc sunt generalia, quæ ostendunt Ecclesiæ authoritatem, & potestatem in regimine fidelium. Accipe alia:

Adhuc multa habeo vobis dicere; sed non potestis portare modò. Cùm autem venerit ille spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem. Jo. 16. v. 12. Ecclesiam ergo Spiritus Sanctus docet omnem veritatem, ergo illa decipi, vel decipere non potest. Docet illam omnem veritatem, ergo in illa error nullus esse potest, alias non doceret omnem veritatem;

nec

nec enim omnis veritas cum aliquo errore stare potest, Ecclesia ergo nec loqui, nec præcipere potest quidquam aliter, quàm secundum veritatem.

Sunt autem & alia multa, quæ fecit JESUS; quæ si scribantur per singula, nec ipsum arbitror mundum capere posse eos, qui scribendi sunt, libros. Joan. 21. & 25. Et præbuit seipsum vivum post passionem suam in multis argumentis per dies quadraginta, apparens eis, & loquens de regno DEI. Act. I. & 3. Hæc certè Apostoli, Ecclesiæ communicârunt, non comûnicârunt autè per Scripturam, ut clarum est, ergo per Traditionem; nec enim censendi sunt fuisse tam obliviosi, ut ea non potuerint Ecclesiæ comûnicare, multò minùs tam invidi, ut noluerint.

Accipe & ea, quæ Paulus ait: *Laudo vos Fratres, quòd per omnia mei memores estis: & sicut tradidi vobis, præcepta mea tenetis: Ego enim accepi à Domino, quòd & tradidi vobis. I. Cor. II. & 2. 23. 34.* Cùm præcepta de quibus agit, spectantia ad orandi, & Sacro-sanctam Eucharistiam sumendi modum, non inveniuntur ullibi scripta, admitti debet Verbum non scriptum; quod clariùs patet ex eo, quod in fine adjungit: *cætera autem, cum venero, disponam, I. Cor. II. & 34.* nullibi enim scriptum est, quid

ipſe diſpoſuerit. Unde optimè infer-
tur, Apoſtolum Corinthiis multa præ-
cepta non ſcripta, ſed Traditiones de-
diſſe.

Accipe adhuc clariora. Itaq; Fratres
ſtate: & tenere Traditiones, quas didiciſtis,
ſive per ſermonem, ſive per Epistolam no-
ſtram. 2. Theſ. 2. v. 14.

Deniq; 2. Joan. Ep. concluſionem:
Plura habens vobis ſcribere, nolui per char-
ſam & atramentum; ſpero enim me futu-
rum apud vos, & os ad os loqui, ut gaudium
Vestrum plenum ſit. Unde juſtè conclu-
dere debemus, Apoſtolos multa docu-
menta non ſcripta dediſſe diſcipulis,
& per eos toti Eccleſiæ communicata,
& tradita fuiſſe.

Calviniſtæ in aliquibus editioni-
bus Bibliorum locò *Traditio*, ponunt
documenta, ſed facilè confutantur, &
convincuntur; ſi Editiones antiquio-
res Græcæ, & Latinæ inſpiciantur. Quæ
autem objiciunt Acatholici, ſunt vel
contra Traditiones humanas Verbo
DEi contrarias, quas Catholica Eccle-
ſia damnat; vel certè ubi dicitur in
Novo, vel Veteri Teſtamento, non ad-
dideris, intelligitur tanquam à ſe dictum,
aliàs cum Joannes poſt Apocalypſin ſcri-
pſerit Evangelium, ſeipſum damnâſſet.
Similiter ubi in Veteri Teſtamento di-

cuntur eæ voces, non debuissent addi post illas alii Libri, & Novum Testamentum. Paulus autem dum dicit: *Licet vos Angelus Evangelizaverit &c.* non dicit de Verbo scripto, aliàs seipsum damnaret, cum aliquas epistolas tardiùs scripserit.

CAPUT XVIII.

An A catholici aliquas Traditiones admittant?

Respondetur; A catholicos admittere Traditiones. Ubi enim scripta est Trium Personarum SS. Trinitatis æqualitas? ubi scriptum, Spiritum Sanctum à Patre, & Filio, ut ab uno principio procedere? ubi peccati originalis remedium pro masculis Veteris Testamenti ante diem octavum, quò solo circumcidi poterant, vitâ functis? Ubi remedium peccati Originalis pro foeminis ejus Temporis? ubi scriptura de salute Gentilium, qui veteris Legis tempore vivebant, cum etiam alii à Judæis distincti, fuerint fideles, ut Job, & Amici ejus. Ubi scriptura, quæ præcipit Sabbathi Judaici cum Die Dominico permutati celebrationem? Ubi, quæ præcipit Pascha celebrari die Dominica, vel quæ præcipiat celebrari

84.

A catholici admittunt traditiones.

Festum Nativitatis Domini; vel Diem Pentecostes? Ubi scriptura declarans, quot sint Sacramenta? Ubi scriptura declarans, quòd tot sint Libri Canonici, & hi quidem præ aliis? Ubi, quòd Symbolum, quod vocamus Apostolorum, re ipsa composuerint Apostoli? Ubi scriptura, de perpetua Immaculatæ DEi Matris Virginitate? &c.

Quod objiciet Acatholicus contra Traditiones, applicet sibi aliquam ex supra citatis, & argumentum sibi solvat.

CAPUT XIX.

De Ecclesiæ stabilitate, infallibilitate, & visibilitate.

85.
*Quid sit
Ecclesia.*

Nomine Ecclesiæ intelligitur collectio fidelium, qui veram Christi Fidem profitentur ubivis terrarum. Sumitur verò Ecclesia quandòq; particulariter, verb. grat. Ecclesia Claudiopolitana, Albensis, Constantinopolitana &c. Ecclesia Galliæ, Germaniæ, Hungariæ &c. quæ omnes simul sumptæ constituunt unam Universalem, quatenus eandem habent fidem, eundem authorem, eadem Sacramenta, idem Caput. Aliquando Concilia Episcoporum, aliquando Caput Ecclesiæ

fiæ in iudicio caufarum fidei dicuntur Ecclefia, quia Ecclefiam repræfentant; ficut Primores Regni in Comitibus congregati; a'iquando verò Rex in iudicio Caufarum Regni, vocantur Regnũ, quia Regnum repræfentant.

Ecclefia deficere non poteft; quia, *Est Regnum, quod in æternum non diffipabitur.* Dan. 2. v. 44. *Est Civitas fundata in æternum.* Pſal. 47. v. 9.

Sed nec errare poteft Ecclefia; quia

est columna & firmamentum veritatis, Ecclefia *ſtabilis & infallibilis.* 1. Tim. 3. v. 15. quia eſt *Sancta*, ut docet Symbolum Apoſtolorum; ſi autem erraret, Sancta non eſſet, ſiquidem doceret falſa, & impia.

Quia adverſus Eccleſiam Chriſti *Portæ inferi non prævalebunt.* Matt. 16. v. 18. Prævalerent verò, ſi in errorem incideret.

Quia ſi eccleſia erraret, erraret Chriſtus, & Spiritus Sanctus, jam Doctrina Eccleſiæ, non tam ſit Eccleſiæ, quàm Chriſti, & Spiritus Sancti. *Qui vos audit, me audit.* Luc. 10. v. 16.

Spiritus Sanctus docebit vos omnia. Joan. 14. v. 26. *Viſum eſt Spiritui Sancto, & nobis.* Act. 15. v. 28. *Verba mea quæ poſui in ore tuo, non recedent de ore tuo, &c. a modo uſq; in ſempiternum.*

Iſaiæ 59. v. 21. deniq; exponeret nos DEUS periculo peccati, jubens nos obedire Eccleſiæ, ſi illa eſſet fallibilis.

87.
Ecclesia
Christi vi-
sibilis.

Est Præterea Ecclesia Christi visibili-
lis, quidquid A catholici somnient,
dum dicunt, duplicem esse Ecclesiam,
unam *Vocatorum*, conflatam ex bonis, &
malis, ovibus, & hædis, quàm dicunt
visibilem; aliam *Electorum* invisibilem,
quæ constat ex solis prædestinatis, &
justis. Est, inquam, Ecclesia Christi in
terris visibilis, nam,

1mo. Ecclesia Christi est *Lux Mundi*,
Civitas in monte posita. Matt. 5. v. 14.
Omnes qui viderint eos, cognoscent illos,
quia isti sunt semen, cui benedixit Dominus
Isa. 61. v. 9.

2do. Est visibile Corpus Christi; vi-
sibiles enim erant, quibus dixit Apo-
stolus: *Vos estis Corpus Christi*, 1. Cor. 12.
v. 27. Ecclesia autem est Corpus Chri-
sti. 1. Cor. 12. v. 14. Col. 3. v. 15. Ergo

3to. Ecclesia debet à nobis audiri,
consuli, adiri, Matt. 18. v. 17. *De Ec-
clesia, si autem Ecclesiam non audierit &c.*
Si autem invisibilis est, qualiter potest
audiri, adiri, consuli? Item, invisibili-
bus qualiter prædicabitur Verbū DEI,
qualiter Sacramenta ad ministrabun-
tur. 9

4to. In qua Ecclesia indicuntur Con-
cilia, deciduntur quæstiones fidei, pu-
niuntur peccata, illa est visibilis, sed
hæc fiunt in vera Christi Ecclesia, er-
go.

5to.

1to. Salus Gentilibus, & Judæis debet esse possibilis; at non erit possibilis, si Ecclesia non sit visibilis, quia Salvandi non possunt, si non sint in Ecclesia, quomodo autem possunt esse in Ecclesia, si nesciant, ubi sit, si eam non videant.

Hinc falsè dicunt Acatholici, quòd Ecclesia Christi primis quinq, seculis quidem fuerit visibilis, deinde verò facta sit invisibilis, ut mille ampliùs annis latuerit, nec pura fidei doctrina publica uspiam reperta sit, licèt apud Justos, & prædestinatos pura fides fuerit, quam tamen illi metu Antichristi, id est, ut dicunt, Papæ Romani procedere non sint ausi; id, inquam, falsum est. Nam.

38.
Figmentum de invisibilitate Ecclesie.

1mo. Hòc modò Christi Ecclesia à fide defecisset, quod est impossibile, ut dictum est N. 86.

2do. Quia tali casu impossibile fuisset Judæos, & Gentiles salvari, nam non potuissent reperire, à quibus de vero DEi cultu instruerentur.

3to. Quia Ecclesia Christi est sancta, non fuisset autem sancta, si tot annis non fuisset ausa fidem promere, quam promere tenebatur. Nam: *qui me erubuerit, & meos sermones: hunc Filius hominis erubescet.* Luc. 9. v. 26.

4to. Illa est visibilis Ecclesia, quæ continet bonos, & malos, ut Adversarii fatentur, sed hæc durabit usq; ad finem mundi, juxta illud Christi: *Sinite utraq; crescere usq; ad Messem.* Matth. 13. v. 30. Ergo falsum est, aliquando factam esse invisibilem. Est Ecclesia Regnum Cælorum simile sagenæ missæ in mare bonos, & malos pisces continenti, 2dùm Matth. 13. v. 47.

5to. Non potest assignari tempus, quando Ecclesia cœperit esse invisibilis: Aliqui dicunt circa tempus Gregorii Magni; at, assignent dogma, quod tunc cœpisset esse in Ecclesia, quod antea non fuerit?

6to. Si mille annis Ecclesia Christi vera non fuit visibilis, ergo mille annis Ecclesia non fuit Mons in vertice Montium, Civitas in Monte posita, Tabernaculum in sole, Regnum, Sponsa, Corpus Christi, neq; tunc Pastores cognoverunt Oves suas, neq; Oves suos Pastores, neq; potuerunt celebrari Concilia, nec vera Ecclesia audiri, adiri, consuli; quæ omnia sacræ Scripturæ contraria sunt.

CAPUT XX.

De Capite Ecclesie.

CHRISTUS DOMINUS ABITURUS IN CÆLUM.

89.
Caput Ecclesie necessarium est.

lum, vices suas in regimine Ecclesiæ commisit certo alicui homini, à quo omnes Ecclesiarum Rectores dependerent. Ratio est: quia voluit Ecclesiæ suæ providere de optimo Regimine, tale autem est Monarchicum, quod unus administrat. Secundò, quia Ecclesia est unum ovile, una domus, unum Regnum, unus exercitus, unum corpus; Joan. 10. v. 16. 1. Tim. 3. v. 15. Dan. 2. v. 44. Cant. 6. v. 3. 1. ad Cor. 12. v. 13. Unius autem Ovilis, unus est Pastor, unius Domûs, unus Paterfamilias, unius Regni, unus Rex, unius Exercitûs, unus Imperator, unius Corporis, unum Caput. Tertiò, Synagoga habuit unum Caput externum Aaronem, Eleazarum, Phinees &c. Ergo & Ecclesia, cujus figura erat Synagoga. Quartò, quia aliàs non posset unitas fidei conservari, vel fides aptè propagari, ad minùs tam facilè. Hinc Sanctus Hieronymus Libr. 1. in Jovin. *Inter duodecim unus eligitur, ut capite constituto Schismatis tollatur occasio.*

Has autem vices non demandavit alicui Laico Principi, vel Magistratui, quia Spiritus Sanctus, Act. 20. v. 28. Non Herodem, vel Tyberium posuit, Sed Episcopos regere Ecclesiam DEI. Item Apo-

90.
Non Laico
cas.

Apo-

Apostolus enumerans, 1. Cor. 12. v. 28. Primores Ecclesiæ, non meminit Magistratûs Lajci, sed Apostolorum, Prophetarum, Doctorum. Item Eph. 2. v. 20. dicitur Ecclesia ædificata supra fundamentum Apostolorum, non Regum, aut Lajci Magistratûs.

Demandavit ergo, & commisit vices suas Petro, probatur id

92. *Sed Ap-
tolus Pe-
trus.* Primò ex illo Christi: *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam.* Matt. 16. v. 18. Ubi per Petram Concilia, & Sancti Patres, etiam Augustinus Serm. de Cathedra Petri, significari volunt Sanctum Petrum. Et revera Petrus intelligi debet, uti patet à simili; si enim quis dicat: *Tu es Fulgentius, hoc Fulgore fulgebit mundus,* nemo dubitabit, quin per *Fulgorem* intelligatur *Fulgentius*. Patet secundò ex textu Syriaco, ubi dicitur: *Tu es Kepha, id est rupes, & super hoc Kepha, id est, hanc rupem ædificabo Ecclesiam meam.* Latinus autem prius *Kepha* vertit *Petrus*, quia *Petrus* ad significandum hominem aptius erat, quàm *Kepha*. Græcè verò & Πέτρος, & Πετρα lapidē significat. Tertiò, quod per *Petram* intelligatur *Petrus*, patet ex antecedentibus, & consequentibus, quæ in illa loquutione Christi Domini respiciunt

Petrum; sensus enim Verborum Christi est: Quia tu Simon Bar-Jona, sive filius Jonæ, me confessus es Filium DEi, ideo ego dico Tibi: *quia tu es Petrus, & supra hanc Petram edificabo Ecclesiam meam.* Quam dignitatem Petra seu fundamenti Petrus accepit ob meritum fidei, quâ confessus est Christum esse Filium DEi; sed etiam Conjunctio & vanè adderetur, quâ conjungitur Petrus cum hoc *super hanc Petram* nec super Petrum caderent Verba subsequenter: *Et tibi dabo claves Regni Cælorum &c.* Si per Petram non intelligeretur Petrus. Jam sic formatur argumentum: Ecclesia Christi fundata est super *Petram* seu *Petram*, ergo Petrus fuit Ecclesiæ fundamentum; sed fundamentum communitatis & multitudinis est ille, qui præest, sicut fundamentum familiæ Paterfamilias. Ergo. Est verò Petrus fundamentū secundarium in Christo fundatum, juxta illud Esaiæ 28. v. 16. *Ecces ego mittam in fundamentis Sion lapidem, lapidem probatum angularem, pretiosum, in fundamento fundatum.*

Probatur secundò ex verbis, quæ subsequuntur: *Tibi dabo Claves Regni Cælorum, id est Ecclesiæ; quæ est Regnū Spirituale, & quodammodo Cælorum. Quia in Cælum, tanquam finem suum*
 ten-

rendit. Per Claves autem intelligitur potestas gubernativa Ecclesiæ, uti colligitur ex praxi; tunc siquidem alicui censetur tradi potestas regendi Urbē, Arcem, Collegium &c. dum traduntur ejus Claves: tūm quia Claves in Scriptura passim significant Principatum. *Dabo clavem domus David super humerum ejus*, Isa. 22. v. 22. id est regimen regni David. *Sanctus & verus qui habet clavem David*. Apoc. 3. v. 7. id est principatum Ecclesiæ. Item colligitur ex eo, quod additur: *Quodcumque solveris &c. quodcumque ligaveris &c.* quibus datur Petro potestas, pro toto mundo, tum solvendi à vinculis, quibus prohibentur à regno Cœlorum, tum quoscunque ligandi per Leges, censuras, &c.

93.
Institui-
tur Rector
universa-
ris,

Probatur tertio ex Joan. 21. v. 17. *Pasce oves meas. meas*, non has, aut illas, sed quotquot meæ sunt, id est, universas. *Pasce*, id est rege; Pascere enim Phrasi Scripturæ, idem est, ac regere. Isa. 44. v. 28. Pl. 77. v. 71.

94.
Præroga-
tiva Petri.

Probatur, quarto ex variis indiciis, & prærogativis Petri; quarum prima est, quod Christus Dominus illi Nomen mutaverit: *Vocaberis Cephias*. Joan. 1. v. 42. id est lapis. Quò nomine etiam Christus Dominus sæpe in Scripturis

ris appellatur Psal. 117. v. 22. Dan.
2. v. 34. Matth. 21. v. 42. ad Rom. 9.
v. 33. 1. Cor. 10. v. 4. ad Eph. 2. v.
20. 1. Petr. 2. v. 7.

Secunda prerogativa, quod in Apo-
stolis enumerandis, Scriptura primum
locum soleat Petro tribuere, ut Matt.
10. v. 2. *Duodesim autem Apostolorum
nomina sunt haec: Primus Simon, qui di-
citur Petrus.* Marc. 3. v. 16. Luc. 6. v.
14. Act. 1. v. 13. Imò nobis depingit
illum interdum velut aliorum Apo-
stolorum Patrem, Caput, ac Principem, &
velut in proprio seorsum gradu consti-
tutum. Marc. 1. v. 36. *Et prosequutus est
eum Simon, & qui cum illo erant.* Marc.
16. v. 7. *Sed ite, dicite discipulis ejus, &
Petro, qui praecedit vos in Galilaam.* Luc.
8. v. 45. *Dixit Petrus, & qui cum eo erant.*
Luc. 9. v. 32. *Petrus verò, & qui cum illo
erant, &c.* Act. 2. v. 14. *Stans autem Pe-
trus cum undecim levavit vocem suam, &
loquutus est eis.* Act. 5. v. 29. *Respondens au-
tem Petrus, & Apostoli, dixerunt.* Inter-
dum verò velut aliorum omnium no-
mine respondet Petrus, Matt. 19. v. 27.
*Tunc respondens Petrus dixit ei: Ecce nos
reliquimus omnia, & sequuti sumus Te,
quid ergo erit nobis?* Luc. 12. v. 41. *Ait
autem ei Petrus: Domine, ad nos dicis hanc
parabolam, an & ad omnes?* Joan. 6. v.

69. Respondit ergo ei Simon Petrus: Domine, ad quem ibimus, verba vite aeternae habes. Et nos credidimus, & cognovimus, quia tu es Christus Filius DEI.

Tertia est, quòd solus cum Christo ambulaverit, super aquas Maris. Mare significat Mundum juxta Plalmistam: Hoc mare magnum, & spatiosum illic reptilia, quorù non est numerus. Ps. 103. v. 25. Per hoc quòd Petrus se misit in Mare, privilegium expressit Pontificii singularis, quòd Orbem universum suscepit gubernandum aliis Apostolis vehiculo navis contentis, quæ particulares designavit Ecclesias.

Quarta: quòd specialiter sit Confessus Christum esse Filium DEI vivi, propter quod audire meruit: Beatus es Simon Bar-Jona, quia Caro & Sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus qui in Coelis est. Matth. 16. v. 17. Confessus autem est Filium DEI naturalem, non sicut reliqui, qui vocabant eum Filium DEI, uti reliquos Sanctos; ideo Sanctus Hilarius Petrum vocat primum Filii DEI confessorem.

Quinta; quod speciatim, ac solus jussus sit à Christo Petrus solvere didrachma, pro ipso Christo, ac pro se, unde intulerunt cœteri Apostoli Petrum sibi esse prælatum, ut ait S. Hieron. Chrysostr. Origines. Sex

Sexta, sicut Ecclesiæ promissa est stabilitas 1. Tim. 3. v. 15. promittitur & Petro, pro quo Christus specialim orat. Luc. 22. v. 31. *Simon, Simon, ecce Sathanas expetivit vos, ut scriberet sicut Triticum; ego autem oravi pro Te, ut non deficiat (ecce stabilitas) fides tua: & tu aliquando conversus, confirma fratres tuos.* Adverte, *Confirma Fratres*, quod præminentiam significat, & adstruit. SS. Patres agnoscunt, quòd tunc Petrus sit constitutus Caput & Princeps reliquorum, stabilis Ecclesiæ stabile fundamentum.

Septima; Primus ex Apostolis vidit Christum redivivum 1. Cor. 15. v. 5. *Visus est Cepha, & post hoc undecim.*

Octava; Petro Christus prædixit mortem, & genus mortis, nimirum Crucis. Joan. 21. v. 18. ejusdem secum voluit fieri participem mortis, quem ante fecit participem ejusdem secum muneris.

Nona; Petrus Discipulorum centum viginti cœtum convocavit illisq; proposuit, esse eligendum aliquem in locum Judæ. *Exurgens in medio Fratrum &c.* Acto 1. v. 15.

Decima, Primus omnium Evangelium prædicavit, & in prima prædicatione

tionem convertit *animas circiter tria milia.* Act. 2. v. 41.

Undecima; Primus fecit miraculū in Ecclesia ad fidei confirmationem. *In Nomine J. Christi Nazareni surge, & ambula,* Actor. 3. v. 4. 6.

Duodecima; Petrus tanquam supremus, divinitusque institutus Judex, Ananiae, & Saphiræ fraudem deprehendens, eos condemnavit, mortēque per suum Verbum mulctavit. Act. 5. v. 5. 10.

Decima tertia; Petrus generalem Visitationem fidelium instituit, Act. 9. v. 32. *Factum est autem, ut Petrus, dum pertransiret universos, deveniret ad Sanctos, qui habitabant. Lidde.*

Decima quarta; Utī Judæis, ita & Gentibus primus Evangelium prædicavit, ut ipse innuit, Act. 15. v. 7. *Viri Fratres, vos scitis, quoniam ab antiquis diebus DEUS in nobis elegit, per os meum audire Gentes Verbum Evangelii, & credere.*

Decima quinta; Dum Petrus Servaretur in Carcere, oratio fiebat sine intermissione ab Ecclesia ad DEum pro eo. Act. 12. v. 5. quod pro aliis factum esse non legitur.

Decima sexta; Præsedit utī in electione

Etione Sancti Matthiæ, ita & in Concilio Hierosolymitano. Act. 15. v. 7.

Decima septima; Ejus gratiâ venit Paulus Hierosolymam, ad Gal. 1. v. 18.

Plures prærogativas addere omitto, ne opusculum, cujus compendio studeo, excresecat: illud ex præcipuis sit, quòd hunc Ecclesia talem agnoscat, hunc Sancti Patres vocent: Primum Christianorum Pontificem, Discipulorum Ducem, Apostolorum Principem, Principem, Caputq, Cæterorum, Caput, Fontem, Radicem totius Ecclesiæ, Vicarium Christi. &c.

Sed & per Prophetas Primatus Petri ^{95.} fuit prædictus. Unicum adduco Isa. *Per Pro-* 28. v. 16. *Idcirco hæc dicit Dominus DE-* *phetas* *US: Ecce ego mittam in fundamentis Sion* *prædictus.* *lapidem, lapidem probatum, angularem, pretiosum, in fundamento fundatum.*

Apostolos fundamenta esse Ecclesiæ perspicuum est, ex Apocalypsi ubi S. Joan. describens fundamenta, partes, & ornamenta Civitatis sanctæ ait: *Et murus Civitatis habens fundamenta duodecim, & in ipsis duodecim nomina, duodecim Apostolorum Agni.* Apoc. 21. v. 14. Inter quæ fundamenta, quemdam eminare lapidem, qui excellat, Isaiaë verba indicant: *Ecce ego mittam in fundamentis lapidem, lapidem probatum, &c.* Sed

quisnam iste est Lapis? Explicat ipse Christus Fundator Ecclesiæ, dum dicit ad Petrum. Joan. I. v. 42. *Tu es Simon. Filius Jona, Tu vocaberis Cephas.* Syriacum nomen Petram significat, ut ostendit, quod proximè sequitur: quod interpretatur *Petrus*; ubi observatu dignum est utrumq; nomen, quòd Græcis & Πετρος, Πετρα, significet lapidem, quam ob causam alio in loco Christus eundem Petrum sic alloquitur: *Et ego dico Tibi, quia Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam.* Matt. 16. v. 18. Videamus autem titulos lapidis ab Isaia descripti, quibus primatûs Apostolici Excellentia depingitur, tam in Petro, quàm in successoribus.

Primò: dicitur lapis *probat*us, & quidem jure optimo id convenit sedi Petri, cum omne probationis, & pugnæ genus experta sit, persecutiones, exilia, cædes &c. à Judæis, Græcis, Barbaris, Turcis, Hæreticis, Schismaticis, Atheis, Imperatoribus, Regibus, optimatibus &c. nec in fide vacillavit. Et ne Pontificum sanctitati stabilitas hæc tribuatur, cum tribuenda sit Christo, qui Ecclesiæ suæ Sponsæ promisit, cum ea se futurum omnibus diebus usq; ad consummationem seculi. Matth. 28. v.

20. permisit ut eorum nonnulli vitam parum ducerent religiosam, si vera sunt quæ de illis scribuntur.

Secundò: *angularis*, quia duos parietes, Judæos scilicet: & Gentiles colligat, & hæc est differentia, inter Pontificem Judæorum, qui lapis quidem erat, & fundamentum, non tamen lapis *angularis*; Gentiles enim Judæis non colligabat, nam Gentiles extra Synagogam erant.

Tertiò; *pretiosus* dicitur; quia ex eo infinitus thesaurus in Ecclesiam totius mundi dimanat; cum à sede Romana Petri Evangelium delatum sit in Galliam, Germaniam, Angliam, Hungariam, & omnia Regna. Habemus ex hac sede Dogmatum explanationem, Sacramentorum Cæremonias, Indulgentiarum communicationem, in credendo unitatem, ut sit nobis vinculum pacis, & quasi nodus fidei.

Quartò: *in fundamento fundatus*, ut fundamentum quidem agnoscamus, sed dependens, sed posterius, sed subalternum, suppositumq; independenti, primo, summo, absoluto, suiq; ordinis unico fundamento, de quo Apostolus, I. Cor. 3. v. 11. *Fundamentum enim aliud nemo potest ponere, præter id, quod positum est, quod est Christus Jesus.* Talis est

lapis hic fidelibus; incredulis verò lapis offensionis, & Petra Scandali; nec enim animalis homo per Sapientiam Mundi, quæ stultitia est apud DEum, capere vult, quòd homo mortalis, peccator, cæteris similis, censendus sit fundamentum Ecclesiæ perpetuò stabilis futuræ, quæ est columna & Firmamentum veritatis, 1. Tim. 3. v. 15.

96.
Petrus mortuo suo succedunt alii in regimine Ecclesiæ.

Quemadmodum autem in Synagoga, quæ fuit umbra Ecclesiæ Christi, uni Pontifici successit alius, Aroni, Eleazarus, Eleazaro, Phinees, &c. Ita & in Ecclesia fieri necesse est. Nam cum Ecclesia usq; ad finem mundi mansura sit, debet etiam ejus fundamentum manere, id est *Petrus*, Petrus autem in persona propria manere non potuit, ergo debet manere in successore.

Secundò, potestas solvendi, & ligandi data Petro semper debuit manere in Ecclesia Christi, quamdiu ea durat, ergo cò mortuò, debuit transferri ad successores.

Tertiò, Petrus erat Pastor totius Ecclesiæ constitutus, secundum SS. Patres, *ut unitas Ecclesiæ servetur*; hæc autem necessitas unitatis servandæ, est etiam post mortem S. Petri, imò major. Ergo.

Quar.

Quartò: Pastor est propter gregem, ergo cum Grex Christi maneat post mortem S. Petri, debet habere suum Pastorem alium; cum non Grex committatur Pastori in ejus commodum; sed Pastor instituat in commodum Gregis. Sicut Reges, & Principes constituit in comodum Populorum DEUS, & subditorum saltem primariò, & non populos in commodum Principum, & Regum.

Succedit ergo in hoc munere Petro Pontifex Romanus, qui ei succedit in sede & Episcopatu. Propositio supponit Petrum fuisse Episcopum Romanum Sedisse Romæ, quod A catholici impugnant; verum Authoritas Ecclesiæ, Scriptorum, & SS. Patrum asserentium, Sanctum Petrum sedisse Romæ, major nobis debet esse, quam temeritas negantium. Calv. Lib. 4. Inst. C. 6. §. 15. ob authoritatem SS. Patrum, concedit Petrum esse Romæ mortuum; ergo ob eandem debet admitti etiam ab A catholicis Calvinum sequentibus, quòd ibi sedem habuerit, cum id SS. Patres asserant, & specialis ratio negandi non sit. Et certè conveniens erat, ut ubi Sathanas sedem fixerat iniquitatis, ubi colluvies erat Idololatriæ & superstitionis; ibi constituatur fundamen-

97.

*Romanus
Pontifex
successor
Petri in
regiminis*

tum, & caput veræ Religionis. Quis autem dubitabit, Romæ plûs, quàm alibi superstitiones, & Idololatriam viguisse?

Dixi illativè: *Succedit ergo*; si enim is, qui succedit Regi, v. g. Hungariæ S. Stephano in throno, & Corona, succedit in Regio munere, & potestate, clarum est, quòd & is qui succedit S. Petro in Episcopali sede, succedit in Episcopali munere, & Potestate. Aliquis Petro successit in Vicaria Christi potestate; alius autem succedere non potuit, quàm Romanus Pontifex. Verum est, quod S. Petrus Antiochiæ sederit priùs septem annis, sed hanc ante mortem longè deseruit, & cessit Evodio, nec sedi huic unquam à Sanctis Patribus fuit delatus Primatus, vel à Conciliis. Cùm è contrà SS. Patres Episcopum Romanum agnoscant universalem Papam, universalem Principem pastorum, Primæ sedis Antistitem, omnium Caputum Caput, & sumum Pastorem Patrum &c. Concilium Niccenũ I. Can. 6. dicit: *Ecclesia Romana semper habuit primatum. Chalcedon. Qui tenet sedem Roma, Caput, & Princeps est omnium Patriarcharum.* Can. 39. Alibi autè à Concilio Chalc. Act. I. Papa Romanus vocatur: *Omnium Ecclesiarum Caput, universa-*

versalis Ecclesiæ Papa. In Nicœno 2. Dicitur Romana sedes per totum Orbem primatum obtinere.

Ostenditur ulterius ex praxi Veteris Ecclesiæ; nullum enim Concilium habitum est legitimum, nisi auctoritate Romani Pontificis niteretur.

Secundò, in exortis Quæstionibus circa fidem, ex toto orbe ad Romanum Pontificem, tanquam ad supremum Judicem appellatum est.

Tertiò, Romanus Pontifex hæreses exortas condemnabat; Quartò, à Pontifice Romano appellatio ulterior non dabatur. Quintò, ille Episcopos in toto Orbe instituit, deposuit, restituit. Sextò, Regna integra, & Gentes, quæ Christi fidem amplectebantur, non ad alium, quàm ad Romanum Pontificem, pro susceptione in gremium Ecclesiæ; pro ordinandis sibi Ecclesiis, Episcopatibus, accedebant. Reolat unaquæq; Gens annales suos, videbit, & deprehendet.

Majores suos, dum è Gentilitatis tenebris ad Lucem Evangelii miserantis DEi gratiâ transibant, ad Romanum Pontificem, pro benedictione, Ecclesiarum suarum ordinatione &c. & non ad alium ullum recurrisse.

Cùm ergo Romanus Pontifex sit suc-

98.

*Ejus est
decidere
contro-
versias fi-
dei.*

cessor S. Petri in Ecclesiæ Regimine, ad illam spectat judicare res fidei controversas, & de Scripturarum sensu. Illi dicitur, Luc. 22. v. 32. *Et tu aliquando conversus confirma* (sinè dubio in fide) *fratres tuos.* Matth. 16. v. 19. *Tibi dabo Claves Regni Cœlorum &c.* id est, potestatem aperiendi Cœlum, quibus clausum est; claudit autem Cœlum ignorantia fidei. Joan. 21. v. 17. *Pasce oves meas,* utiq; pabulo veræ fidei. Hos Textus sic applicant Sancti Patres, & Ecclesia Pontifici Romano.

99.
*Errare
non potest
in deci-
dendo ut
Pontifex.*

Nec potest errare in decisionibus fidei, si decidat ut Pontifex, de Cathedra, & ex officio; id est, quando intendit totam Ecclesiam obligare ad suam sententiam tenendam, v. g. Dum Canonizat aliquem Sanctum; vel propositionem aliquam tanquam hæreticam damnat, &c. spectat enim ad DEi providentiam, ut illum errare non permittat. Ratio est,

Primò, Ecclesia errare non potest, ut dictum N. 86. Ergo nec Pontifex, qui eam regit.

Secundò, Pontifici datæ sunt Claves à Christo ad aperiendum Cœlum; ac clauderet illud, non aperiret, si in rebus fidei erraret.

Tertiò, Cùm Pontifici Christus dixerit:

erit: *Pasce*, dedit illi omnia necessaria ad pascendum; ad hoc autem est necessaria in rebus fidei infallibilitas, si enim erraret in fide, non *pasceret*, sed *inficeret* oves Christi. Ergo.

Quartò. Pontifici dictum est; *Confirma* fratres; si autem in fide erraret, non *confirmaret*, verum *deciperet* fratres.

Quintò, sic sentiunt SS. Patres, & Ecclesia; quas enim hæreses damnavit Pontifex, damnavit Ecclesia. Demùm Ecclesia errare non potest, atqui Ecclesia dicit, Pontificem errare in decisionibus fidei non posse, ergo errare non potest Pontifex.

Potest tamen errare, si decidat ut privatus Doctor, uti & in quæstionibus facti, quæ concernunt negotium privatum; in his enim relinquitur iudicio suo naturali. Hinc licet Pontifex possit esse quoad vitam improbus, id infallibilitati in decisione rerum fidei officere non potest, si decidat ut Pontifex. Nam quis sceleratior quàm Caiphas, qui Christum ad mortem condemnavit? quia tamen erat Pontifex anni illius, prophetavit, id est, docuit, quod verum erat, Joan. II. v. 49. Ideo Christus Dominus dixit: *Quaecumq;* *dixerint* vobis, *servate*, & *facite*; secundum opera

100.
Potest in
aliis ut
privatus.

opera verò eorum, nolite facere. Matth. 23.

✓. 2.

Per quod clarè significavit, vitam improbam Pontificis non obstare ejus infallibilitati in decidendo, & in dirigendo, ac gubernando Ecclesiam. Imò, id DEO inglorium non est, qui eligit infirma mundi, ut confundat fortia; sicut mirabile est, quòd per Piscatores convertit Mundi Principes, quòd ad vilia elementa, aquam, oleum, panis; & vini species, alligaverit vim Sacramentorum; quòd per stultitiam prædicationis crucifixi salvet credentes; sic etiam, quòd homines mortales, & peccatores faciat Ecclesiæ Petram, columnam & firmamentum veritatis; qui licèt in rebus privatis, ac se concernentibus errare possint; in rebus verò Ecclesiæ fidem spectantibus à veritate non valeant deviare.

Utì & in Veteri Testamento, quod umbra erat Novi, factum esse constat; Ubi DEUS ad Pontificem hominē cæteroquin mortalem, peccatorem, qui in rebus privatis falli, & fallere potuit, litigantes, in rebus controversis, quæ ad DEUM pertinent dirigebat, 2. Paral. 19. ✓. 11. Ut accipiant *Judicii veritatem*, sententiæq; ejus sub pœna mortis acquiescere debebant, ut clarum est ex Deuter. 17. ✓. 9. & sequentibus. CA-

CAPUT XXI.

Quod Judex in decidendis Controversiis fidei non possit esse sacra Scriptura sola.

ABundè quidem id colligitur ex supra dictis, quia verò in hac quæstione cardo rei vertitur, judicavi non inutile futurum, si proponam summam argumenta, quæ ostendant sacram Scripturam non posse esse Judicem controversiarum fidei; prout nimirum judex ferens sententiam, debet distingvi à norma, & regula, juxta quã sententiam fert.

Primò enim, Judex inter litigantes ita debet pronunciare sententiam, ut uterque litigantium possit intelligere, quænam sit sententia Judicis, & possit alter eorum fateri, pro se, alter contra se latam esse sententiam: hoc autem sacra Scriptura facere non potest; nam de variis dogmatibus inter se dissident Calvinistæ, Lutherani, Unitarii, in unaquaq; earum religionum, v. g. Inter Remonstrantes, & Contra - Remonstrantes: Puritanos, & Anti-puritanos apud Calvinistas circa sensum Scripturarum gravis est contentio; omnes Judicem allegant sacram Scripturam, & ta-

101.
Litigantes debent intelligere pro quo Judex ferat sententiam: Scriptura id prestare non potest.

& tamen hæctenus nulla pars à Scriptura audivit pro se, vel contra se latam esse sententiam; aliàs enim cessaret inter eos dissidium. Sequitur ergo, quòd sacra Scriptura, ut ut per eos clara, & perspicua, non ferat sententiam, adeoq; non sit Judex Controversiarum; vel si sententiam tulit, vel Calvinistas, vel Lutheranos, &c. esse pervicaces necesse est, qui sententiæ latæ non acquiescunt. Dicant quæso, pro quibus lata sit sententia, & probet Calvinista, vel Lutheranus contra Ariannum argumento tali, pro se latam esse sententiam, quod is pro se assumere non possit.

102.
*Scriptura
 secundum
 literam
 Judex esse
 non potest.*

Secundò : In Scriptura sacra duo spectantur : Litera, & sensus : secundum neutrum horum autem Scriptura potest esse Judex controversiarum fidei; non secundum Literam : nam ille non potest esse Judex infallibilis, qualis hic debet esse, qui ducit in errorem, Scriptura autem si ejus nudam literam spectes ducit in errorem, nam teste Apostolo : *Litera occidit; Spiritus autem vivificat.* 2. Cor. 3. v. 6. Sic Manichæi ad Literam accipientes Scripturam, Vetus Testamentum asserbant esse contrarium Novo, eò, quòd diceret : **DEum creasse omnia**, Gen. 1.

¶ I. Novum autem dicat Verbum cre-
 âsse omnia, Joan. I. v. 3.

Non etiam Scriptura potest esse Ju-
 dex, si ejus sensum spectes; nam Scri-
 ptura quoad verum, & legitimum sen-
 sum sæpe est obscura, & difficilis intel-
 lectu, ex qua obscuritate sæpe oritur
 controversia, quoad ejus legitimum
 sensum, & quoad hoc, quis nempe sit
 legitimus Scripturæ sensus, non potest
 esse Judex ipsa Scriptura, etiam diver-
 sis locis inter se collatis, quasi verò u-
 nus alterum explicaret; nam unus li-
 rigans potest dicere: hunc esse altero
 clariorem, secundùm hunc esse expli-
 candum alterum; alter vice versa, al-
 terum dicet esse clariorem, & per se-
 cundum debere explicari primũ; Scri-
 ptura autem semper manebit in suis
 terminis, nunquam dicet, hunc esse ob-
 scurum, illum clarum, hunc per illum
 explicari debere. Ergo Scriptura in
 hoc negotio Judex esse non poterit.

Deinde multa sunt testimonia Scri-
 pturæ, quorum sensus legitimus non
 potest haberi ex Scriptura. v. g. *Euntes*
docete omnes gentes, baptizantes eos in No-
mine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.
 Matth. 28. v. 19. Sensus verus etiam
 juxta Adversarios est, quòd in Bapti-
 smo debeant hæc verba pronunciarī, &
 quòd

103.
*Neque si
 ejus sen-
 sus specter-
 eur.*

104.
*Multorũ
 textuum
 Scripturæ
 sensus le-
 gitimus,
 ex scri-
 ptura ha-
 beri non
 potest.*

quòd non sufficiat interna voluntas, & intentio baptizandi *in Nomine Patris &c.* Similiter Christus Dominus in ultima Cœna dixit in institutione Eucharistiæ: *Comedite, bibite:* in lotionem autem pedum: *Et vos debetis, alter alterius lavare pedes.* In primis verbis: *Comedite;* etiam A catholici agnoscunt Præceptum, & quidem ut prætendunt, quòd obliget ad sumendam Eucharistiam sub utraq; specie, quoad lotionem pedum autem præceptum non agnoscunt. Quæro unde illis constat, esse præceptum, & quidem quoad summptionem utriusq; speciei; non verò esse præceptum quoad pedum lotionem, cum illud *debetis,* videatur sonare præceptum? Sicut si Pater-familias dicat servo: *Tu debes parare Mensam;* Convivis autem dicat: *Comedite, bibite, leti estote:* Ubi verba priora vim præcepti habere judicabuntur, non verò posteriora dicta Convivis.

Tertiò, multæ Controversiæ sunt circa fidem, quarum vel nulla mentio fit in Scriptura, vel non sufficiens ad hoc, ut Scriptura de his definiat, ergo circa has alius Judex quæri debet. Adfero duas: 1. An Libri Tobiaë, Judith, Sapientiaë, Ecclesiastici, Machabæorum sint Canonici? Affirmamus Catholi-

105.
*Multarū
 controver-
 siarum fi-
 dei men-
 tio nulla,*

tholici, negant A catholici: quis erit ^{vel non}
 Judex? quis litem decidet? Scriptu- ^{sufficiens}
 ra esse non potest. Nos allegamus ^{est in Scri-}
 Traditionem Ecclesiæ; illi Traditio- ^{ptura.}
 nem Judæorū; quia, inquit, in Ca-
 none Hebræorum apud Hieronymum
 non reperiuntur; ideo pro Canonicis,
 & divinis haberi non possunt. Fa-
 tentur igitur, alium in hac causa judi-
 cem, quàm Scripturam esse oportere.
 Et quem illum? Traditionem Judæo-
 rum? Mira res! pluris Judæos, quàm
 Christianos faciunt, & cum ipsi Chri-
 stiani esse velint, Catholicæ Ecclesiæ
 Traditionibus infensi sunt; Judæo-
 rum autem Traditiones in pretio ha-
 bent. Cur non dicunt cum Augusti-
 no Libr. 18. de Civitate DEI. C. 36.
*Machabæorum Libros, non Judæi, sed Ec-
 clesia pro Canonicis habet.*

2. Quot sint Sacramenta Novæ Læ-
 gis? Catholici dicimus septem, Aca-
 tholici cōmuniter duo. Quid autē Scri-
 ptura? nihil de hoc numero definit
 expressè, proinde judex in hac Con-
 troversia esse non potest. Unde ergo
 Catholici habent esse septem? Ex Tra-
 ditione, & Consensu Ecclesiæ. Unde
 A catholici esse duo? viderint ipsi.
 Certè ex Scriptura hoc non habent;
 I aut

aut si putant se habere, præstent hæc
Tria :

Primò: ex Scriptura ostendant no-
men Sacramenti tribuî Baptismo, &
Eucharistiæ, non item Confirmatio-
ni, Ordini, Pœnitentiæ, Extremæ un-
ctiõni, Matrimonio.

Secundò: ex eadem Scriptura de-
finiant Sacramentum.

Tertiò, demonstrent definitionem
convenire Baptismo, & Eucharistiæ,
non verò reliquis. Hæc si præstent
salvares est; at nunquam præstabunt.

Quartò: in Veteri Testamento non
Scriptura, sed Pontifex erat Judex
Controversiarum Legalium majoris
momenti, uti & earum rerum, quæ ad
Decalogum, Cultum DEi, & Fidem
spectabant, uti patet ex Deuter. 16. v.
18. Deut. 17. v. 8. 2. Paral. 19. v. 10.
Exod. 18. Num. 11. v. 16. Erat au-
tem apud illos duplex Tribunal, ut ex
suprà citatis patet, *Minus*, quod ha-
bebatur in singulis Civitatibus, in quo
res faciliores, & minores discutiebantur,
ab hoc appellabatur ad aliud. *Ma-
jus*, constans ex Personis septuaginta,
præter Pontificem qui præsidebat, in
hoc discutiebantur causæ appellatæ, &
omnes majores etiam ad fidem spe-
ctantes, ut patet ex 2. Paral. 19. v. 11.

106.
Contro-
versiarum
Judex in
antiqua
Lege non
erat Scri-
ptura.

*Amarias autem Sacerdos & Pontifex ve-
ster, in his, quæ ad DEum pertinent, præsi-
debit; Quæstiones autem fidei, ad DE-
um pertinent. Sic quæstio Herodis
Matth. 2. v. 4. Ubi Christus nasceretur?*
ad fidem spectabat, quæ ad Concilium
delata fuit, nec eam audebat Herodes
extra Concilium discuti facere.

Quintò, etiam in Novo-Testamen-
to semper vel à Pontifice, vel à Con-
ciliis per Pontificem approbatis, &
non à sacra Scriptura litigantes de fi-
dei rebus suam acceperunt, & audive-
runt sententiam. Sic dum tempore
Apostolorũ quæreretur: an Circum-
cisio, & observatio Legalium sit ad
salutem necessaria? Non definivit. —
quæstionem Scriptura sacra, nec Pau-
lus, vel Barnabas, licèt eam determi-
nare potuissent, cùm fuerint Apostoli,
Prophetæ, & Doctores ambo, & spe-
cialiter à DEo electi, ut Gentibus E-
vangelium prædicarent; sed quæstio-
nem detulerunt ad Concilium Apo-
stolorum, ubi quæstio fuit discussa, &
terminata. Apostoli porrò, licèt po-
tuisent in utramque partem quæstio-
nis testimonia Scripturæ adducere, ea
non adduxerunt, sed ex directione
Spiritus Sancti, quam Christus promi-
sit illis, & successoribus, sententiam

roy.
Nec in
primiti-
va Eccle-
sia, ut o-
stendit
praxis A-
postolo-
rum.

protulerunt : *Visum est Spiritui Sancto,
& nobis, Act. 15. v. 28.*

108.
*Et Eccle-
sia primi-
tiva usq;
ad mo-
derna
tempora
in decisio-
ne Contro-
versiarū.*

Post tempora Apostolorum diversæ
Controversiæ exortæ definitæ sunt à
Romano Pontifice, vel à Conciliis à
Pontifice approbatis, & qui sententiæ
eorum parere noluerunt pro Hæreti-
cis sunt habiti.

Sic decisum est primò : Utrùm Pas-
cha debeat celebrari die Dominico ; &
non cum Judæis decimâ quartâ primi
Mensis tantùm ? definitum à Victore
Papa post multa Concilia Anno 198.

2. An lapsi post baptismum absol-
vi à peccatis possint ? Negavit Nova-
tianus, damnatus à Concilio Rom. sub
Cornelio Papa Anno 255.

3. An in DEo sint tres personæ rea-
liter distinctæ ? Negavit Sabellius, as-
serens esse unam tantùm, damnatus à
Concilio Alexandrino sub sylvestro
Papa Anno 319.

4. An Christus sit purus homo ? asse-
ruit Paulus Samosatenus, damnatus
à Synodo Antiochena, tempore Dio-
nyfii Papæ Anno 266.

5. An Christus sit Verbum Patris,
ejusdémq; cum eo substantiæ ? Nega-
vit Arius, damnatus à Concilio Nicæ-
no I. sub Sylvestro Papa Anno 325.

6. An

6. An Spiritus Sanctus sit DEus? Negârunt Macedoniani, damnati in Concilio Constantinopolitano I. sub Damaso Papa Anno 383.

7. An homo sinè gratia DEi per solas vires naturæ possit implere legem, si velit? Afferuit Pelagius, & Cœlestius, damnati in Concilio Milevitano sub Innoc. I. Anno 416.

8. An parvuli nascantur in peccato originali, & ad illud abolendum indigeant Baptismo? Negavit Pelagius & Cœlestius, damnati in Concilio Milevitano, & postea à Zosimo Papa. Alia brevitatâ causâ omitto.

In his autem tria notantur. ^{109.} I. Quòd altera pars litigantium clarè sit damnata. 2. Quòd hæc damnatio facta sit ab Ecclesia tanquam à Judice, quæ aliquando tulit sententiam per Pontificem, qui est Caput Ecclesiæ; aliquando per Concilia, quæ repræsentant Ecclesiam. 3. Quòd Lutherani, & Calvinistæ agnoscant hanc damnationem esse legitimè factam, legitimè esse condemnatum Sabellium, Arium, Nestorium, Pelagium &c. & pro Hæreticis haberi debere, idq; ex Ecclesiæ decisione.

Damnata ab Ecclesia, habiti pro Hæreticis.

Quòd si sola Scriptura esset Judex, & Ecclesia suam sententiam non inter-

posuisset; in hodiernam diem durarent illæ Controversiæ, nec constaret suprâ dictos Authores pro hæreticis esse habendos; nunc cum ab Ecclesia damnati sunt, certa & indubitata res est.

210.
*Analogia
 Judicis
 Controversiarum
 Civilium,
 cum Judi-
 dice Con-
 troversia-
 rum fidei.*

Sextò, ostenditur ex proportione, quam habet Judex Controversiarum Civilium, cum Judice Controversiarum fidei; habent enim multiplicem proportionem. Nam primò; sicut in Politicis & Civilibus sæpe oriuntur lites, quæ requirunt Judicem, qui sententiam ferat inter litigantes; sic etiam fit in fide, & Religione. Secundò: Sicut in Controversiis Civilibus distinguntur hæc tria: Judex, Lex scripta, & consuetudo: sic etiam in Controversiis fidei hæc tria: Judex, Scriptura utriusq; Testamenti, & Traditio. Tertiò: Sicut Princeps, vel Magistratus secularis fungitur officio Judicis in decisione Controversiarum Civilium: Sic Princeps Ecclesiæ, vel Synodus Ecclesiastica fungitur officio Judicis in decisione controversiarum fidei. Quartò: sicut Lex scripta, est quasi norma quædam seu Regula, quam sequitur Judex Secularis in decidendis controversiis Civilibus; sic etiam; Scriptura utriusq; Testamenti, est qua-

si norma quædam, seu Regula, quam
 sequitur Judex Ecclesiasticus, in deci-
 dendis Controversiis fidei. Quintò :
 Sicut sola Lex scripta non est suffici-
 ens, & integra norma, seu regula, omni-
 um Controversiarum Civilium ; sed
 Lex scripta, & consuetudo simul: ut
 si moveatur Controversia, de re, de qua
 nulla Lex scripta extat, vel quando
 extat quidem Lex scripta, sed ambi-
 gitur de mente, & sensu illius, nec ali-
 unde, quàm ex consuetudine de ea
 stare potest: sic etiam Scriptura utri-
 usque Testamenti, non est sufficiens
 norma, & regula omnium Controver-
 siarum fidei, sed Scriptura, & Traditio
 simul. Quòd si demum occurrat ali-
 qua Controversia in Civilibus, quæ
 nec ex Lege scripta, nec ex consuetu-
 dine definiri posset ; aut si occurreret
 casus aliquis, qui comprehenditur qui-
 dem sub verbis Legis, non tamen sub
 mente Legislatoris ; tunc Judex ex
 æquitate naturali rem debet compo-
 nere, ex æquo, & bono debet sententi-
 am pronunciare : Ita in Controversiis
 fidei, aut religionis, si occurrat Con-
 troversia aliqua, quæ neq; ex Scriptu-
 ra, neq; ex Traditione decidi possit,
 recurrendum esset ad auxilium Spiri-
 tûs Sancti, qui tametsi omni casu Ec-

elesiæ suæ adesse solet, in hoc tamen
 specialiter secundum Christi promissum,
 Joan. 16. v. 13. doceret eam *omnem*
veritatem, quò remediò usi sunt
 Apostoli in Cõcilio Hierosolymitano,
 ubi agebatur de Circumcisione, & ob-
 servatione Legalium, dum sententiam
 præcisè edixerunt: *Visum est Spiritui*
Sancto, & nobis, Act. 15. v. 28.

Conclusio.

EX his habes L. B. totam Acathe-
 licorum fidem fundatam esse in
 arena, eos regulâ fidei carere, solam
 sacram Scripturam non esse fidei regu-
 lam adæquatam, & controversiarum
 judicem, cum ex sola sacra Scriptura
 ne id quidem credi, & sciri possit, quòd
 hic, vel ille liber sit sacer, quòd hoc vo-
 lumen, quod pro sacra tenemus Scri-
 ptura, re ipsa sit sacra Scriptura. Simi-
 liter ex sacra Scriptura sciri non posse,
 quis sit legitimus hujus, vel illius loci
 Scripturæ sensus, quis tanquam obscu-
 rus per alium ut clarum explicari de-
 beat, quis censendus sit clarus, quis
 obscurus, nec ad hoc judicandum esse
 aptum spiritum privatum ab Acathe-
 licis prætensum, neq; à DEO in Eccle-
 sia ad

ſa ad id ordinatum; ſed fictum, ac vanè ab A catholicis arrogatum. Inaniter DD. A catholicos recurrere ad Principes, & Magiſtratus ſeculares, veletiam ad ſua Concilia in rebus fidei controverſis. Proinde, dum A catholicus quemcunq; Articulum ſuum quotcunq; textibus ſacræ Scripturæ congeſtis firmare intendit, cùm ex principiis ſuis, nec probare poſſit, textus illos re ipſa eſſe ſacræ Scripturæ textus, nec eorū legitimū ſenſum ſcire, clarum eſſe, eum Articulis ſuis aſenſum dare non poſſe tanquam à DEO revelatis, adeoque fide Divina nihil credere poſſe. Deinde, quòd in diſceptatione de aliquo Articulo fidei, ſufficienter A catholicus convincatur erroris, quotcunq; pro parte ſua adducat ſacræ Scripturæ textus, ſi ei ostendatur, textuum illorum ſenſum legitimum, & genuinum eſſe alium, quàm ab illo accipiatur, accipi eos alio ſenſu ab Eccleſia, quæ eſt *Columna & firmamentum veritatis*, 1. Tim. 3. v. 15. Quam Spiritus Sanctus docet omnem veritatem, Joh. 16. v. 13. Deniq; quòd Catholici certi, & ſecuri de Eccleſiæ infallibilitate, dum ab ea accipiunt, hoc, vel illud eſſe à DEO revelatum, & credendum, hunc, & non alium

alium esse hujus vel illius textus Scri-
pturæ sensum; veritatibus, & Articulis
propositis possint assentiri tanquam
à DEO revelatis, adeoque credere fide
Divina salvifica; in qua omnibus, eam
ex DEI dono tenentibus constantiam,
ignorantibus verò, & errantibus cæle-
ste lumen, & ad eam amplectendam.

DEI Optimi Maximi gratiam
precor, & exopto, cui sit
HONOR & GLORIA.

Syllabus Capitum.

CAPUT I.

Præmittuntur quedam de Fide.

Pag.
5.

CAPUT II.

Quæ Regula Fidei prætendatur ab A catholicis & que seruetur à Catholicis ?

10.

CAPUT III.

Qui Libri Scripturæ sint Sacri, non potest sciri præcisè ex Scriptura ipsa, sed ex sola Ecclesia Traditione habetur.

16.

CAPUT IV.

In questione proposita ineptè recurritur ad spiritum privatum.

21.

CAPUT V.

Magis universè ostenditur Scripturam sacram per se præcisè sumptam, ad fidei Dogmata sancienda non esse sufficientem usquequaque.

26.

CA.

CAPUT VI.

*Ineptum, & absurdum est, in sacrae Doctrinae
Controversiis, non ad publicum Eccle-
siae sensum, sed ad privatum cujusq; fi-
delis persuasionem recurrere.*

30.

CAPUT VII.

Alia rationes contra spiritum privatum.

34.

CAPUT VIII.

*Impugnatur ulterius spiritus privatus ab A-
catholicis prætensus.*

45.

CAPUT IX.

*Instabilis, & inconstans fidei Regula apud
Acatholicos.*

49.

CAPUT X.

*Temere usurpantes analogiae rationem, quam
malè Scripturam interpretentur.*

56.

CAPUT XI.

*Omni bus hæresibus fuit, & est proprium, non
sensum suum ad sacras Scripturas, sed
Scripturas sacras ad suum accommo-
dare.*

58.

CA

CAPUT XII.

*Fides specialis Reformatorum, non nititur
sacrâ Scripturâ, ut Regulâ.*

60.

CAPUT XIII.

*De recursu A catholicorum ad Principes, &
Magistratus seculares in rebus fidei con-
troversis.*

62.

CAPUT XIV.

*Synodi A catholicorum ineptæ ad sopiendas
controversias fidei.*

76.

CAPUT XV.

*Summa Doctrinæ A catholicorum de regula
fidei.*

85.

CAPUT XVI.

*Ecclesiæ Catholicæ in fidei causa procedendi
ratio.*

87.

CAPUT XVII.

De Traditionibus.

91.

CAPUT XVIII.

*An A catholici aliquas Traditiones admit-
tant?*

101.

CA-

CAPUT XIX.

De Ecclesie stabilitate, infallibilitate, & visibilitate.

102.

CAPUT XX.

De Capite Ecclesie.

106.

CAPUT XXI.

Quod Judex in decidendis controversiis fidei non possit esse sacra Scriptura sola.

125.

FINIS.

